

Odnos privrženosti psu i antropomorfizma vlasnika s percepcijom socijalne podrške i depresivnošću

Kalinić, Antonija

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:746987>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Diplomski sveučilišni studij psihologije (jednoprredmetni)

Antonija Kalinić

**Odnos privrženosti psu i antropomorfizma vlasnika
s percepcijom socijalne podrške i depresivnošću**

Diplomski rad

Zadar, 2016.

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Diplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Odnos privrženosti psu i antropomorfizma vlasnika s
percepcijom socijalne podrške i depresivnošću

Diplomski rad

Student/ica:

Antonija Kalinić

Mentor/ica:

Izv. prof. dr. sc. Vera Čubela Adorić

Zadar, 2016.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Antonija Kalinić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Odnos privrženosti psu i antropomorfizma vlasnika s percepcijom socijalne podrške i depresivnošću** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 27. listopad 2016.

ODNOS PRIVRŽENOSTI PSU I ANTROPOMORFIZMA VLASNIKA S PERCEPCIJOM SOCIJALNE PODRŠKE I DEPRESIVNOŠĆU

SAŽETAK

Dosadašnja istraživanja su pokazala da vlasnici sa svojim kućnim ljubimcima formiraju poseban odnos koji je karakteriziran snažnom privrženošću i antropomorfizmom, to jest sklonošću pridavanja ljudskih karakteristika psima. Također, utvrđeno je da vlasnici često percipiraju kućne ljubimce kao izvore podrške koji ponekad mogu kompenzirati manjak podrške koju primaju od drugih, a shodno tome istraživanja su pokazala da odnos s ljubimcem ima pozitivne implikacije na vlasnika i njegovu dobrobit. U skladu s tim, osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom i depresivnošću. Također, ispitivao se odnos nekih općih karakteristika vlasnika s privrženošću i antropomorfizmom, kao i odnos privrženosti i antropomorfizma. U istraživanju je sudjelovalo 390 vlasnika pasa (8.21% muškaraca i 91.79% žena) u dobi od 18 do 69 godina. S ciljem odgovora na postavljene probleme, primijenjena su četiri mjerna instrumenta: Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima, Skala antropomorfizma, Multidimenzionalna skala percipirane socijalne podrške te Subskala depresivnosti iz Skale depresivnosti, anksioznosti i stresa. Rezultati dobiveni na ovom uzorku su pokazali da su stariji vlasnici manje privrženi psima te u svom ponašanju pokazuju manje znakova antropomorfizma. Nadalje, vlasnici koji kraće posjeduju psa su manje privrženi i u manjoj mjeri smatraju da ih psi razumiju. Također, vlasnici sa završenom osnovnom i srednjom školom te oni koji nemaju djecu su privrženiji psima te u svom ponašanju pokazuju više znakova antropomorfizma. Nadalje, dobivena je značajna i pozitivna veza privrženosti te antropomorfizma i njegovih komponenti, kao i privrženosti, doživljaja razumijevanja i ukupnog antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom. Nije dobivena značajna veza privrženosti i antropomorfizma s depresivnošću, ali je dijelom potvrđena moderatorska uloga percipirane socijalne podrške u tom odnosu.

Ključne riječi: privrženost kućnim ljubimcima, antropomorfizam, socijalna podrška, depresivnost

RELATIONSHIP BETWEEN PET ATTACHMENT AND ANTHROPOMORPHISM OF OWNER WITH PERCEPTION OF SOCIAL SUPPORT AND DEPRESSIVENESS

ABSTRACT

Past research has shown that owners form a special relationship with their pets. That relationship is characterised by a strong attachment and anthropomorphism, i.e. by a tendency towards attributing human characteristics to dogs. Moreover, it has been confirmed that owners often perceive their pets as a source of support that can sometimes compensate for the lack of support that they receive from others and in accordance with that, research has shown that the relationship with a pet has positive implications for owners and their well-being. In accordance with that, the main goal of this research was to examine the relation of the degree of attachment to the dog and the degree of anthropomorphism to the perceived social support and depressiveness. The goal was also to examine the relation of some of the general characteristics of owners to attachment and anthropomorphism, as well as the relation of attachment and anthropomorphism. Research was conducted on a sample of 390 dog owners (8.21% were male participants and 91.79% were female participants) from the age of 18 to 69. In order to provide an answer to the identified problems, four scales were applied: the Adapted Lexington attachment to pets scale, the Anthropomorphism scale, the Multidimensional scale of perceived social support and the Depression subscale from the Depression, anxiety and stress scale. The results obtained from this sample have shown that older owners are less attached to dogs and that they exhibit less signs of anthropomorphism in their behaviour. Furthermore, the owners that have had their dog for a shorter period of time are less attached and the belief that their dogs can understand them is not that strong. Owners who have finished their primary school and high school and those who do not have children are more attached to dogs and they exhibit more signs of anthropomorphism in their behaviour. Furthermore, the results have shown a significant positive relation of attachment and anthropomorphism and its components, as well as of attachment, the perception of understanding and the overall anthropomorphism to the perceived social support. The results have not shown a significant relation of attachment and anthropomorphism to depression, but a moderating role of the perceived social support has been partly confirmed in that relation.

Key words: pet attachment, anthropomorphism, social support, depressiveness

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Privrženost u odnosu vlasnika i pasa.....	1
1.2. Antropomorfizam	2
1.3. Opće karakteristike vlasnika te privrženost i antropomorfizam.....	4
1.4. Socijalna podrška i kućni ljubimci	5
1.4.1. Podrška ljudi i odnos vlasnika s ljubimcima	7
1.5. Implikacije kućnih ljubimaca na psihološko zdravlje vlasnika.....	9
1.5.1. Posjedovanje ljubimaca i psihološko zdravlje	10
1.5.2. Privrženost ljubimcima i psihološko zdravlje	10
1.5.3. Antropomorfizam i psihološko zdravlje.....	11
2. POLAZIŠTE, CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	13
3. METODA.....	16
3.1. Sudionici.....	16
3.2. Mjerni instrumenti.....	17
3.3. Postupak	20
4. REZULTATI	21
4.1. Deskriptivni parametri mjernih instrumenata	21
4.2. Odnos općih karakteristika vlasnika s privrženošću i antropomorfizmom	22
4.3. Odnos privrženosti i antropomorfizma	25
4.4. Odnos privrženosti i antropomorfizma sa socijalnom podrškom.....	25
4.5. Odnos privrženosti i antropomorfizma s depresivnošću	26
5. RASPRAVA.....	33
6. ZAKLJUČCI	46
7. LITERATURA	47
8. PRILOZI	53

1. UVOD

Ljudi i životinje žive zajedno tisućama godina s tim da su u početku životinje pružale različite oblike instrumentalne koristi svojim vlasnicima, to jest služile su za lov i zaštitu (Podberscek, Paul i Serpell, 2000, prema Staats, Wallace i Anderson, 2008). U današnje vrijeme okolnosti su se promijenile, a većina ljudi ne treba životinje da bi preživjela. Usprkos tome, sve veći broj kućanstava posjeduje kućne ljubimce što potiče i sve veći interes istraživača za ispitivanje odnosa čovjeka i njegovog kućnog ljubimca. Međutim, istraživanja koja su se bavila navedenim odnosom su uglavnom provedena izvan Hrvatske te su prvenstveno bila usmjerena na ispitivanje stupnja afektivne vezanosti vlasnika za psa, to jest privrženosti psu, ne uzimajući u obzir ostale aspekte tog odnosa. Potonje je iznimno važno jer odnos čovjeka i psa nije karakteriziran isključivo privrženošću. Naime, u svakodnevnom razgovoru o kućnim ljubimcima često se čuju riječi poput najbolji prijatelj i član obitelji. Štoviše, vlasnici često ističu da ih njihovi psi razumiju, a u skladu s takvim vjerovanjem, oni uživaju u pokazivanju fotografija svojih ljubimaca te slave njihove rođendane što sve predstavlja primjere antropomorfizma, koji je privukao mali interes i istraživača izvan, a tako i unutar Hrvatske.

1.1. *Privrženost u odnosu vlasnika i pasa*

Privrženost se općenito definira kao snažna afektivna vezanost dviju jedinki za koju se prema etološkoj teoriji smatra da je nastala tijekom evolucije s ciljem povećavanja vjerojatnosti preživljavanja jedinke (Berk, 2008). Naime, polazeći od opažanja ponašanja životinja, John Bowlby (1969, prema Sable, 1995), začetnik teorije privrženosti, je naglašavao da dojenčad, poput mladunčadi drugih životinjskih vrsta, ima urođena ponašanja koja pomažu u zadržavanju skrbnika u blizini da bi ih zaštitili od opasnosti te pružili podršku u istraživanju i ovladavanju okolinom. Drugim riječima, privrženost za primarni cilj ima regulaciju ponašanja oblikovanih sa svrhom održavanja blizine i kontakta s objektima privrženosti kako bi se osigurala uгода, zaštita i sigurnost (Rockett i Carr, 2014). Nadalje, prema teoriji privrženosti pretpostavlja se da djeca na temelju ranih iskustava sa skrbnicima formiraju unutrašnje radne modele, odnosno skup očekivanja o dostupnosti objekata privrženosti i vjerojatnosti da će oni pružiti podršku u situacijama u kojima je to potrebno, a koji utječu na kasnije bliske odnose (Bowlby, 1980, prema Berk, 2008). Dakle, iako je teorija privrženosti nastala s ciljem objašnjenja ranog odnosa skrbnika i djeteta, ona omogućava objašnjenje

odnosa s drugim osobama kasnije u životu, a u novije vrijeme koristi se i za objašnjenje odnosa vlasnika i kućnih ljubimaca.

Naime, sve je veći broj istraživanja koja pokazuju da odnos vlasnika i kućnih ljubimaca nalikuje vezi roditelja i djeteta, odnosno da je taj odnos karakteriziran snažnom afektivnom vezanošću. U skladu s tim, u istraživanjima je pronađeno da se vlasnici igraju sa svojim psima, pričaju, traže i zadržavaju fizički kontakt te brinu o zadovoljenju njihovih temeljnih potreba (npr. Baston, 2009, prema Ombla, 2014). Također, ljubimci svojim vlasnicima mogu pomoći u zadovoljenju emocionalnih potreba, a sukladno tome vlasnici imaju osjećaj da ih njihovi ljubimci bezuvjetno prihvaćaju i vole (Zilcha-Mano, Mikulincer i Shaver, 2011). U prilog tome idu rezultati istraživanja kojeg je na uzorku odraslih vlasnika pasa proveo Kurdek (2009), a koji su pokazali da su u uvjetima stresa vlasnici bili spremniji osloniti se na svoje pse nego na majku, oca, brata, sestru, najboljeg prijatelja i dijete. Nadalje, istraživanja u kojima su ispitivane reakcije vlasnika na gubitak ljubimaca također podržavaju stajalište o snažnoj afektivnoj vezanosti vlasnika za ljubimce. Naime, polazeći od teorije privrženosti prema kojoj je tugovanje odgovor na gubitak objekta privrženosti i koji je praćen protestom i očajem te boli i čežnjom, istraživanja su pokazala da osobe čiji su ljubimci uginuli imaju razne teškoće, poput manjka motivacije i depresivnosti (npr. Planchon, Temples, Stokes i Keller, 2002, prema Peacock, Chur-Hansen i Winefield, 2012). Štoviše, istraživanjima je utvrđeno da je tugovanje za ljubimcem slično tugovanju koje prati gubitak važnih osoba (npr. Kwong i Bartholomew, 2010). Nadalje, razmatrajući ovaj odnos sa stajališta ljubimca, istraživanja koja su koristila test strane situacije u kojem se pas, vlasnik i nepoznata osoba stavljaju u različite situacije te se opaža ponašanje psa kako bi se procijenila njegova privrženost vlasniku su pokazala da je ponašanje psa vrlo slično ponašanju djeteta (Palmer i Custance, 2008; Prato-Previde, Custance, Spiezio i Sabatini, 2003). Primjerice, psi su se više igrali i istraživali u prisutnosti vlasnika, pozdravljali su vlasnike s više entuzijazma te su više stajali kraj vrata kada su bili odvojeni od svojih vlasnika.

1.2. Antropomorfizam

Riječ antropomorfizam proizlazi iz grčkih riječi *anthropos* (čovjek) i *morphe* (oblik), a u svojoj srži odnosi se na atribuciju ljudskih karakteristika ili mentalnih stanja neljudskim objektima (Serpell, 2003). Posljedično, atribucije koje uključuju percepciju misli su središnje za antropomorfizam, ali ne i jedine. Naime, antropomorfizam uključuje i atribucije emocionalnih stanja te bihevioralnih karakteristika neljudskim objektima (Epley, Waytz i

Cacioppo, 2007). Iz navedenog je također očito da antropomorfizam ne uključuje samo bihevioralne opise opažene ili zamišljene akcije, to jest zahtijeva pomak od onog što je direktno opazljivo k donošenju zaključaka o neopažljivim karakteristikama (Epley, Waytz, Akalis i Cacioppo, 2008b).

Ljudske karakteristike se mogu atribuirati različitim „objektima“, uključujući i kućne ljubimce (Serpell, 2003). Naime, različita ponašanja vlasnika prema ljubimcima se mogu smatrati manifestacijom antropomorfizma, poput percepcije ljubimaca kao članova obitelji i najboljih prijatelja (Albert i Bulcroft, 1988), dodjeljivanja ljudskih uloga ljubimcima te odijevanja ljubimaca (Archer, 1997; Greenebaum, 2004, prema Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2008). Također, istraživanjima je utvrđeno da ljudi širom svijeta slave rođendane svojih ljubimaca, osiguravaju im dnevnu brigu te putuju s njima (Serpell, 1996, prema Serpell, 2003). Štoviše, neke ankete su pokazale da se veliki postotak žena oslanja na pse i mačke kao izvore nježnosti (*American Animal Hospital Association*, 1996, prema Serpell, 2003), a u skladu s tim, neki autori vide antropomorfizam kao gotovo univerzalnu osobinu vlasnika kućnih ljubimaca (npr. Serpell, 2003), što pak potiče pitanje čemu služi antropomorfizam, to jest zašto su ljudi skloni pridavanju ljudskih karakteristika svojim kućnim ljubimcima.

Važan doprinos razumijevanju razloga zbog kojih vlasnici pridaju ljudske karakteristike kućnim ljubimcima pružili su Epley i suradnici (2007). Naime, oni su pretpostavili da je jedna od determinanti antropomorfizma potreba za povezanošću, odnosno uspostavljanjem i održavanjem osjećaja povezanosti s drugima, a to su i potvrdili istraživanjima. Naime, Epley i suradnici (2008b) su proveli istraživanje na uzorku od 166 sudionika od kojih je traženo da rangiraju niz osobina s obzirom na to koliko dobro opisuju njihove ljubimce, pri čemu su neke osobine bile povezane s antropomorfizmom i potrebom za povezanošću, poput pažljivosti i suosjećajnosti, neke samo s antropomorfizmom, na primjer kreativnost i ljubomora, a neke su se odnosile na bihevioralni opis ponašanja ljubimaca, poput agresivnosti i strašljivosti. Rezultati su pokazali da su usamljeniji sudionici više rangirali suportivne antropomorfističke osobine kao točne deskriptore njihovih ljubimaca, ali nije postojala značajna veza usamljenosti i rangiranja nesupportivnih te bihevioralnih osobina. Autori su zaključili da usamljene osobe nastoje zadovoljiti potrebu za povezanošću pridavanjem ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima. Nadalje, Epley, Akalis, Waytz i Cacioppo (2008a) su koristili eksperimentalni nacrt na uzorku od 57 sudionika kojima je rečeno da će gledati kratki video isječak te da se pokušaju uživjeti u ulogu protagonista.

Sudionici su potom po slučaju raspoređeni u jedan od tri eksperimentalna uvjeta. U uvjetu socijalne nepovezanosti, sudionici su gledali video u kojem je protagonist izoliran i usamljen, u uvjetu straha video u kojem protagonist hvata serijskog ubojicu, a u kontrolnom uvjetu isječak iz filma u kojem su igrači bejzbola u interakciji s ljudima. Nakon toga, sudionici su popunjavali različite mjere, a također je traženo da zamisle svoje ljubimce te da s prethodno opisane liste osobina odaberu tri koje najbolje opisuju njihove ljubimce. Utvrđeno je da su u uvjetu nepovezanosti sudionici bili skloniji odabiru jedne od tri osobine koje su se odnosile na socijalnu povezanost nego sudionici iz ostalih uvjeta. Međutim, nije bilo razlike među uvjetima u odabiru ostalih osobina. Autori zaključuju da situacijski aktivirana izolacija i usamljenost mogu povećati antropomorfizam i to ne samo zbog pokušaja poboljšanja raspoloženja jer se sudionici u uvjetu straha nisu značajno razlikovali od sudionika u kontrolnom uvjetu.

1.3. Odnos nekih općih karakteristika vlasnika sa stupnjem privrženosti psu i antropomorfizmom

Odnos vlasnika i kućnih ljubimaca, poput ostalih vrsta odnosa, ovisi o nizu karakteristika obiju jedinki, uključujući dob vlasnika, duljinu posjedovanja ljubimca, romantični status, stupanj obrazovanja te stadij u životnom ciklusu obitelji.

Što se tiče dobi, dosadašnja istraživanja nisu pružila jednoznačne nalaze budući da je u nekima od njih utvrđena veća privrženost ljubimcima kod starijih (npr. Johnson, Garrity i Stallones, 1992), a u nekima kod mlađih vlasnika (npr. Netting i sur., 2013). Moguće objašnjenje kontradiktornih nalaza pruža studija Bagleya i Gonsmana (2005) koja je pokazala da je privrženost ljubimcu značajno rasla u razdoblju od rane do srednje odrasle dobi, ali je ta veza nestala nakon kontrole vremena posjedovanja ljubimca. Drugim riječima, autori su zaključili da u odnosu vlasnika i ljubimca može biti važnije vrijeme koje je vlasnik proveo s ljubimcem i direktni kontakt nego li sama dob vlasnika. U skladu s tim, brojnim istraživanjima je utvrđeno da je duljina posjedovanja ljubimca pozitivno povezana sa stupnjem privrženosti ljubimcu (npr. Chan Hiu Ying, 2010; Woodward i Bauer, 2007). Što se tiče antropomorfizma, rezultati većine istraživanja pokazuju da su mlađe osobe sklonije pridavanju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima (npr. Carey, 1985, prema Cullen, Kanai, Bahrami i Rees, 2014; Dotson i Hyatt, 2008). Međutim, u istraživanju Paula i suradnika (2014) stariji sudionici su atribuirali značajno više socijalno podržavajućih emocija svojim ljubimcima, ali dob nije bila povezana s drugim aspektom antropomorfizma, to jest

tendencijom izvještavanja o primanju veće podrške od strane ljubimaca u odnosu na ljude. Moguće objašnjenje nekonzistentnih nalaza pruža rad Epleya i suradnika (2007) koji navode da se antropomorfizam može pojaviti u bilo kojoj dobi ali iz različitih razloga. Naime, mala djeca su često suočena sa zadacima upoznavanja okoline, a kako bi to postigla ona atribuiraju namjere i kauzalno djelovanje različitim objektima u okolini. Međutim, s dobi djeca postaju nezavisnija, rastu njihove potrebe za predvidljivošću i kontrolom, a u nastojanju ostvarenja predvidljivosti i kontrole ona pridaju ljudske karakteristike neljudskim objektima (Piaget, 1952, prema Epley i sur., 2007).

Uzimajući u obzir ostale karakteristike vlasnika, istraživanjima je utvrđeno da su primarni vlasnici privrženiji svojim ljubimcima (Marks, Koepke i Bradley, 1994) kao i osobe bez fakultetskog obrazovanja koje su također sklonije antropomorfizmu (Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2008). Nadalje, važni su i romantični status vlasnika te stadij životnog ciklusa obitelji. Naime, istraživanja su pokazala da su samci privrženiji i skloniji pridavanju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima (Albert i Bulcroft, 1988; Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2008; Poresky i Daniels, 1998, prema Quinn, 2005) te da je privrženost ljubimcu visoka neposredno nakon ulaska u brak i tijekom razdoblja praznog gnijezda, ali je niska kod obitelji s djecom, naročito dojenčadi (Albert i Bulcroft, 1988). Slično tome, u istraživanju Paula i suradnika (2014) je dobiveno da su osobe koje u kućanstvu imaju djecu mlađu od 16 godina manje sklone antropomorfizmu.

1.4. Socijalna podrška i kućni ljubimci

Važna funkcija svih interpersonalnih odnosa je socijalna podrška koja se može definirati na različite načine, poput pomoći pri suočavanju sa stresom (Thoits, 1986, prema Hudek-Knežević i Kardum, 2006) ili zamjene resursa koje davatelj ili primatelj percipira kao namijenjene dobrobiti primatelja (Shumaker i Brownell, 1984, prema Zimet, Dahlem, Zimet i Farley, 1988). Brojna istraživanja su pokazala da socijalna podrška, naročito percipirana, ima pozitivne efekte na fizičko i psihičko zdravlje (npr. House, Landis i Umberson, 1988, prema McConnell, Brown, Shoda, Stayton i Martin, 2011), što mnogi autori objašnjavaju time da socijalna podrška mijenja kognitivnu procjenu situacije, pomažući osobi da pozitivnije interpretira događaj što rezultira manje intenzivnim reakcijama na stresni događaj, a samim time i djelotvornijim suočavanjem (Cohen i Wills, 1985, prema Hudek-Knežević i Kardum, 2006).

Nadalje, podršku mogu pružiti različite osobe, to jest članovi obitelji, prijatelji, kolege, susjedi, a u novije vrijeme kao izvor podrške navode se i kućni ljubimci. Naime, za većinu vlasnika, ljubimci predstavljaju važne i bliske figure (McConnell i sur., 2011). Posljedično, ako su ljubimci psihološki bliski svojim vlasnicima, oni mogu osigurati pozitivne ishode za dobrobit vlasnika jednako kao i bilo koja druga osoba. U skladu s tim, Cobb (1976, prema Wells, 2009) navodi da se ljubimci percipiraju nevrednujućim figurama koje pružaju bezuvjetnu ljubav, a u razmatranju evolucijske osnove antropomorfizma, Serpell (2003, prema Horowitz i Bekoff, 2007) navodi da se antropomorfizam javio kako bi ponašanje životinja moglo ispunjavati funkciju socijalne potpore. U skladu s navedenim jesu rezultati niza istraživanja.

Na primjer, u istraživanju kojeg su proveli Knight i Edwards (2008, prema Langston, 2014) vlasnici su među glavne dobiti posjedovanja pasa naveli pružanje bezuvjetne ljubavi i ugođe te smanjenje usamljenosti, a sudionici studije Staatsa i suradnika (2008) su kao primarne razloge posjedovanja ljubimaca naveli izbjegavanje osjećaja usamljenosti te pomoć u teškim situacijama. Nadalje, Bonas, McNicholas i Collins (2000, prema Ombla, 2014) su nastojali ispitati razlike u vrstama socijalne podrške u vezama s ljudima u odnosu na veze s ljubimcima. Sudionici njihova istraživanja su naveli pse kao pouzdanije i prisutnije u trenucima potrebe, međutim, prijatelji su bili najvažniji u osiguravanju instrumentalne podrške i ostvarivanju osjećaja intimnosti.

Također, u eksperimentalnom istraživanju provedenom u 2011. godini, McConnell i suradnici su pronašli da je razmišljanje o ljubimcu značajno smanjilo intenzitet negativnih osjećaja potaknutih manipulacijom usamljenosti i socijalnog odbacivanja. Eksperimentalnu studiju proveli su i Zilcha-Mano, Mikulincer i Shaver (2012) u kojoj je dobiveno da su sudionici u uvjetima prisutnosti ljubimaca naveli značajno više ciljeva te su bili uvjereniji u svoju sposobnost da ih ostvare u odnosu na sudionike u uvjetima u kojima ljubimci nisu bili prisutni. Također, tijekom obavljanja kognitivnog zadatka, ti sudionici su imali manje povećanje krvnog tlaka te su bili manje skloni procijeniti zadatak prijetećim. Daljnjom analizom autori su pronašli da je privrženost ljubimcima moderirala ove efekte, odnosno dobiveno je da ljubimci doista mogu služiti kao izvori sigurnosti i podrške samo ako su im vlasnici sigurno privrženi.

1.4.1. Podrška ljudi i odnos vlasnika prema kućnim ljubimcima

Budući da kućni ljubimci mogu služiti kao izvor podrške, istraživače je zanimalo kakav je odnos podrške ljudi i stupnja afektivne vezanosti vlasnika za ljubimca, kao i njegove sklonosti antropomorfizmu. Rezultati tih istraživanja nisu konzistentni i općenito se razlikuje nekoliko stajališta o vezi podrške ljudi i odnosa vlasnika prema kućnim ljubimcima.

Prema jednom stajalištu smatra se da će osobe koje imaju manjak podrške drugih to pokušati kompenzirati odnosom s ljubimcem, to jest snažnom privrženosti i visokom razinom antropomorfizma. U skladu s tim, u nekim istraživanjima je utvrđena negativna veza između stupnja privrženosti ljubimcu i podrške ljudi (npr. Johnson i sur., 1992; Stambach i Turner, 1999, prema Duvall Antonacopoulos i Psychyl, 2010a). Također, podršku navedenom pruža i istraživanje Barlowa, Hutchinsona, Newtona, Grovera i Warda (2012, prema Amiot i Bastian, 2014) koji su pronašli da su studentice koje su izvijestile o doživljaju odbacivanja u djetinjstvu bile privrženije ljubimcima. Slični nalazi dobiveni su i u slučaju relacije antropomorfizma i podrške ljudi. Na primjer, jednu od rijetkih studija koja se bavila navedenim odnosom proveli su Duvall Antonacopoulos i Psychyl (2008) na uzorku od 94 vlasnika pasa. Rezultati njihova istraživanja su pokazali da su osobe koje su percipirale manju opću podršku ljudi te veću podršku pasa bile sklonije antropomorfizmu.

S druge strane, postoje istraživanja koja pokazuju da kućni ljubimci nadopunjuju, a ne kompenziraju druge izvore podrške. Naime, u istraživanju McConnella i suradnika (2011) je dobiveno da su vlasnici jednako bliski ljudskim figurama kao i ne-vlasnici te da percipiraju podjednake količine podrške od strane ljubimaca, braće, sestara i roditelja. U nastojanju daljnjeg ispitivanja navedenog odnosa, autori su krenuli od pitanja da li zadovoljenje socijalnih potreba od strane ljubimaca ima direktne i jedinstvene doprinose predikciji nečije dobrobiti, što bi ukazivalo na dopunu, ili je zadovoljenje potreba od strane ljubimaca značajnije za osobe s nedostatnom ljudskom socijalnom mrežom, što bi bio indikator hipoteze kompenzacije. Rezultati su pokazali da zadovoljenje potreba i od strane ljudi i od strane pasa ima nezavisan doprinos u predviđanju dobrobiti, to jest dobiveno je da su prednosti ljubimaca značajne, neovisno o razini zadovoljenja potreba od strane ljudi što podupire hipotezu dopune. Uzimajući u obzir antropomorfizam, Paul i suradnici (2014) su na uzorku od 261 vlasnika ljubimaca proveli istraživanje čiji je cilj bio ispitati je li potreba za povezanošću determinanta antropomorfizma. U skladu s tim, autori su krenuli od pretpostavke da socijalna nepovezanost proizlazi iz nedostatne socijalne mreže te individualnih karakteristika koje

otežavaju formiranje odnosa s drugima. Sukladno tome, kao pokazatelje socijalne ne/povezanosti autori su uzeli u obzir odgovore sudionika na pitanja o tome koliko odraslih i djece živi trenutno s njima, koliko su djeca stara te pitanja kojima se nastojala procijeniti socijalna ne/povezanost izvan kuće, poput pitanja o sudjelovanju u društvenim aktivnostima. Pored toga, kao pokazatelj socijalne ne/povezanosti koja proizlazi iz osobina koristili su skalu Interpersonalne brige i zavisnosti (*Interpersonal Worry and Dependency*) koja ispituje stupanj osjetljivost na interpersonalne kritike te brigu o socijalnim odnosima. Autori su pretpostavili da će socijalna nepovezanost biti povezana s većom sklonošću antropomorfizmu kojeg su operacionalizirali stupnjem oslanjanja na ljubimca kao izvor podrške u odnosu na oslanjanje na ljude, atribucijom ljudskih emocija ljubimcima te formiranjem snažne veze s ljubimcem. Rezultati su pokazali da su osobe koje su izvijestile o većoj anksioznosti glede socijalnih odnosa percipirale veću podršku od ljubimaca, a također su ljubimcima pridavali više sekundarnih emocija, karakterističnih isključivo za ljude. Što se tiče strukturalnih mjera nepovezanosti, uključujući prisutnost odraslih osoba u kućanstvu i broj socijalnih kontakata izvan kuće, one su općenito bile nepovezane s tendencijom antropomorfizma. Međutim, vlasnici u čijim kućanstvima nema djece su izvijestili o većoj podršci ljubimaca u odnosu na ljude te većoj privrženosti ljubimcima, slično kao i vlasnici koji nisu u braku. Navedeni rezultati sugeriraju da određeni oblici socijalne nepovezanosti mogu potaknuti antropomorfizam ali ne isključuju mogućnost visokog antropomorfizma kod vlasnika koji se osjećaju socijalno povezanim. Naime, u njihovoj studiji, vjenčane osobe su izvijestile o visokim razinama podrške od strane ljubimaca, a socijalno nepovezani vlasnici nisu imali izrazito visoke razine antropomorfizma pa autori zaključuju da ljubimci dopunjuju podršku drugih (Paul i sur., 2014).

Naposljetku, postoje i istraživanja u kojima je utvrđena pozitivna veza podrške ljudi te stupnja privrženosti psima i antropomorfizma. Primjerice, Black (2009) je na uzorku adolescenata pronašla da je privrženost ljubimcu značajni i pozitivni prediktor veličine socijalne podrške, što objašnjava ulogom ljubimaca kao facilitatora socijalnih interakcija. Naime, budući da su istraživanja pokazala da je stupanj afektivne vezanosti vlasnika za psa pozitivno povezan s količinom vremena kojeg vlasnik provede u šetnji sa psom (Andreassen, Stenvold i Rudmin, 2013), za pretpostaviti je da će tijekom šetnje sa psima vlasnici susresti druge ljude koji kasnije mogu postati jedan od izvora podrške (Black, 2009). U pokušaju objašnjenja navedenog efekta, neki autori sugeriraju da prisutnost ljubimaca pruža neutralni i sigurni početak razgovora (McNicholas i Collis, 2000, prema Wood i sur., 2015), a neki se

usmjeravaju na percepciju osobe koja se nalazi u društvu ljubimca. U skladu s tim, Lockwood (1983, prema Black, 2009) je utvrdio da se iste osobe drugačije percipiraju ovisno o tome je li ljubimac prisutan ili ne. Naime, osobe koje su bile u društvu ljubimca su percipirane više prijateljskima u odnosu na te iste osobe bez ljubimaca. Naposljetku, direktniju podršku ideji da ljubimci mogu potaknuti interpersonalne interakcije te socijalnu podršku pruža studija Wooda i suradnika (2015). Naime, veliki postotak sudionika njihova istraživanja je naveo da su zahvaljujući psima upoznali druge osobe u susjedstvu, a vlasnici koji su šetali svoje pse su imali značajno veću vjerojatnost upoznavanja novih ljudi u odnosu na vlasnike koji nisu šetali sa psima. Također, četvrtina vlasnika koji su upoznali ljude u susjedstvu zbog ljubimaca smatra jednu ili više od tih osoba prijateljima, a 42,3 % vlasnika je primilo jednu ili više vrsta podrške od ljudi koje su upoznali zahvaljujući ljubimcima.

Iz svega navedenog vidljivo je da provedena istraživanja ne pružaju konzistentne nalaze što vjerojatno proizlazi iz metodoloških razloga, prvenstveno različitih uzoraka istraživanja. Primjerice, istraživanje autorice Black (2009) je provedeno na uzorku adolescenata, Stambacha i Turnera (1999, prema Duvall Antonacopoulos i Pynchyl, 2010a) na uzorku žena, a Duvall Antonacopoulos i Pynchyl (2008) isključivo na vlasnicima pasa. Navedeno je vjerojatno rezultiralo nekonzistentnim nalazima budući da istraživanja pokazuju da privrženost i antropomorfizam variraju ovisno o nizu karakteristika vlasnika i njihovih kućnih ljubimaca, uključujući i dob vlasnika te vrstu ljubimca (npr. Dotson i Hyatt, 2008; Netting i sur., 2013). Naposljetku, u navedenim istraživanjima socijalna podrška je bila operacionalizirana na različite načine, uključujući percepciju osobe da će joj drugi pomoći kada je potrebno (npr. Duvall Antonacopoulos i Pynchyl, 2010a) ili pak veličinu socijalne mreže (npr. Paul i sur., 2014). Dakle, uzorci i korišteni mjerni instrumenti spomenutih istraživanja su heterogeni što vjerojatno vodi nekonzistentnim nalazima.

1.5. Implikacije kućnih ljubimaca na psihološko zdravlje vlasnika

Uzimajući u obzir prethodno navedeno razmatranje ljubimaca kao izvora podrške rezultati mnogih istraživanja su pokazali da postoje pozitivni efekti kućnih ljubimaca na dobrobit njihovih vlasnika (npr. Brickel, 1984, prema Budge, Spicer, Jones i St.George, 1998; Garrity, Stallones, Marx i Johnson, 1989; Robin, 2006).

1.5.1. Posjedovanje ljubimaca i psihološko zdravlje

Polazeći od samog statusa vlasnika, to jest uzimajući u obzir prisutnost ljubimca, ali ne i kvalitetu tog odnosa, istraživanjima je utvrđeno da je posjedovanje ljubimaca povezano s boljim psihičkim zdravljem, uključujući i manju depresivnost. Na primjer, studija koju su proveli Siegel, Angulo, Detels, Wesch i Mullen (1999, prema McConnell i sur., 2011) je pokazala da vlasnici oboljeli od AIDS-a imaju niže razine depresivnosti u odnosu na oboljele muškarce koji nemaju ljubimce. Također, Brickel (1984, prema Budge i sur., 1998) je utvrdio nižu razinu depresivnosti u domovima koji koriste terapiju ljubimcima, a Guest, Collis i McNicholas (2006, prema Wells, 2009) su pokazali da kod ljudi sa slušnim teškoćama dolazi do značajnog smanjenja depresije nakon nabavljanja radnog psa.

Pozitivne efekte kućnih ljubimaca na dobrobit vlasnika je demonstrirala i studija autorice Robin (2006) koja je u nastojanja ispitivanja odnosa posjedovanja ljubimca i čestine smijanja kod ljudi tražila od sudionika da tijekom dana zabilježe čestinu i izvore smijeha. Rezultati su pokazali da se vlasnici pasa i osobe koje imaju pse i mačke češće smiju u odnosu na vlasnike mačaka i one koji nemaju ni pse ni mačke pa autorica zaključuje da društvo pasa potiče određena ponašanja kod njihovih vlasnika koja mogu poslužiti kao osnova za pozitivno emocionalno stanje.

1.5.2. Privrženost ljubimcima i psihološko zdravlje

Pored same prisutnosti ljubimaca, kvaliteta odnosa čovjeka i ljubimca također ima važne implikacije na dobrobit vlasnika. Naime, istraživanja su pokazala da je privrženost ljubimcima povezana s pozitivnijim afektima (Budge i sur., 1998) te manjom anksioznošću u stresnim situacijama (Allen, Blascovich i Mendes, 2002, prema Black, 2009). Nadalje, u istraživanju autorice Omble (2014) je dobiveno da je afektivna vezanost za ljubimca pozitivni prediktor životnog zadovoljstva i to pod uvjetom da se efekti socijalne okoline drže pod kontrolom.

Što se tiče odnosa privrženosti ljubimcima i depresivnosti, istraživanja su pokazala da taj odnos nije direktan već ovisi o podršci koju vlasnik prima od drugih ljudi. Naime, ako je vlasnik s niskom podrškom ljudi jako privržen ljubimcu, on može kroz taj odnos primati određenu vrstu podrške, a ako se u obzir uzmu istraživanja koja su povezala podršku i dobrobit (npr. Budge i sur., 1998), moguće je da takav odnos s ljubimcem ima pozitivne efekte. U skladu s tim, rezultati istraživanja kojeg su proveli Garrity i suradnici (1989) na

uzorku osoba starijih od 65 godina su pokazali da je samo privrženost ljubimcu, ali ne i vlasništvo, povezano s depresivnošću te da taj odnos ovisi o podršci. Naime, dobiveno je da je snažna privrženost povezana s manje emocionalnog distresa isključivo u slučajevima niske podrške. Slično tome, Stallones, Marx, Garrity i Johnson (1990, prema Smolkovic, Fajfar i Mlinaric, 2012) su utvrdili negativnu vezu privrženosti i depresivnosti te usamljenosti u slučajevima u kojima vlasnici primaju malo podrške od bliskih osoba.

Međutim, važno je naglasiti da postoje i istraživanja u kojima nisu potvrđeni pozitivni efekti ljubimaca na psihološko zdravlje vlasnika (npr. Quinn, 2005; Winefield, Black i Chur-Hansen, 2008), ali i ona u kojima su dobiveni negativni efekti. Na primjer, u istraživanju Stallonesa (1991, prema Quinn, 2005) je dobivena niska, ali značajna i pozitivna korelacija privrženosti i depresije. Također, studija koju su proveli Duvall Antonacopoulos i Pychyl (2010a) je pokazala da su vlasnici koji žive sami, koji imaju nisku podršku ljudi i koji su jako privrženi ljubimcima značajno usamljeniji i depresivniji u odnosu na vlasnike s niskom privrženosti. Jedno od mogućih objašnjenja dobivenih nalaza koje autori nude je da osobe kojima nedostaje podrška ljudi i koje su jako privržene ljubimcima provode više vremena u kući oko brige za svoje ljubimce u usporedbi s osobama koje su manje privržene. Budući da su istraživanja pokazala da ekstravertiranost doprinosi dobrobiti (McNiel i Fleeson, 2006, prema Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010a), socijalna izolacija koja je posljedica preferiranja društva ljubimca može objasniti veću depresivnost osoba koje su privržene ljubimcima, a kojima nedostaje podrške drugih.

1.5.3. Antropomorfizam i psihološko zdravlje

Za razliku od velikog broja istraživanja odnosa privrženosti i dobrobiti čiji rezultati uglavnom potvrđuju pozitivne efekte snažne afektivne vezanosti za ljubimca, jako mali broj studija je ispitivao odnos antropomorfizma i dobrobiti, a pored toga njihovi rezultati su pokazali da je pridavanje ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima povezano s lošijim psihičkim zdravljem.

Naime, istraživanje na uzorku 94 vlasnika pasa kojeg su proveli Duvall Antonacopoulos i Pychyl (2008) je pokazalo da je viši stupanj antropomorfizma povezan s većim stresom što autori objašnjavaju time da antropomorfizam predstavlja način suočavanja sa stresom. Sukladno tome, osobe koje su pod velikim stresom su možda sklonije pridavanju ljudskih karakteristika ljubimcima da bi ublažile stres, ali njihova razina stresa, premda

smanjena zbog antropomorfizma, i dalje ostaje viša u odnosu na osobe s inicijalno niskom razinom stresa koje su manje sklone pridavanju ljudskih karakteristika ljubimcima.

U recentnijoj studiji koju su proveli isti autori na uzorku 203 vlasnika pasa je dobiveno da odnos antropomorfizma i stresa ovisi o podršci koju vlasnik prima od drugih (Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010b). Konkretnije, dobiveno je da su vlasnici s visokom razinom podrške ljudi i većom sklonošću pridavanja ljudskih karakteristika ljubimcima izvijestili o značajno većem stresu u odnosu na vlasnike s niskom sklonošću antropomorfizmu. Međutim, kod vlasnika s niskom razinom podrške drugih razina stresa nije značajno varirala ovisno o stupnju antropomorfizma. U objašnjenju dobivenih nalaza autori naglašavaju rezultate ranijih istraživanja u kojima je utvrđena negativna veza između socijalne podrške i stresa (Jou i Fukada, 1997, prema Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010b), to jest mogućnost da vlasnici s niskom podrškom ljudi već imaju visoku razinu stresa, pa pridavanje ljudskih karakteristika ljubimcima ne utječe na njihovu dobrobit. Što se tiče veze antropomorfizma i stresa kod osoba s visokom podrškom, autori navode da visoki antropomorfizam može voditi tome da psi postaju ovisniji o vlasnicima, a to posljedično može povećati i stres ako su vlasnici primorani ograničiti svoje društvene aktivnosti zbog ljubimaca. Nadalje, u istoj studiji autori su nastojali ispitati odnos antropomorfizma i depresije te moguću moderatorsku ulogu podrške ljudi. Rezultati su pokazali da je neovisno o razini podrške drugih visoka sklonost antropomorfizmu povezana s većom depresivnošću. Autori pretpostavljaju da su rezultati posljedica toga da depresivne osobe nastoje smanjiti svoju depresivnost pridavanjem ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima. Također, navode da kao rezultat humanizacije pasa vlasnici provode više vremena sa psima nego li s ljudima pa je moguće da će se oni još više osjećati usamljenima i depresivnima (Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010b). Naposljetku, istraživanje McConnella i suradnika (2011) je pokazalo da je veća sklonost antropomorfizmu povezana s većom depresivnošću i manjom srećom.

2. Polazište, cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Iz uvodnog dijela je očito da odnos čovjeka i kućnog ljubimca privlači sve veću pažnju istraživača diljem svijeta. No usprkos tome, i dalje postoji relativno malo informacija o različitim aspektima tog odnosa budući da je u fokusu mnogih istraživanja najčešće bila samo privrženost psu, a vrlo rijetko antropomorfizam. Navedeni manjak interesa istraživača za ispitivanje stupnja u kojem vlasnici pridaju ljudske karakteristike svojim ljubimcima je praćen i nedostatkom adekvatnih mjernih instrumenata pomoću kojih bi se antropomorfizam mogao procijeniti, a u skladu s tim i nedostatnim razlikovanjem ovog koncepta od ostalih koncepta vezanih uz odnos čovjeka i kućnog ljubimca. Također, važan problem predstavljaju i nekonzistentni nalazi postojećih istraživanja, a posljedično i nedovoljno razumijevanje odnosa vlasnika i ljubimca. Na primjer, iako je istraživanjima utvrđeno da su vlasnici nerijetko snažno privrženi svojim psima te im u velikoj mjeri pridaju ljudske karakteristike, ona nisu pružila jasno objašnjenje takve snažne veze (npr. Kurdek, 2009; Serpell, 1996, prema Serpell, 2003). Štoviše, postojeća teoretska objašnjenja nisu uvijek dobila empirijsku potporu. Naime, polazeći od teoretskih razmatranja i ranijih istraživanja u kojima je utvrđeno da ljubimci pružaju bezuvjetnu ljubav i podršku (npr. McConnell i sur., 2011), autori su pretpostavili da će osobe s manjkom podrške ljudi biti sklonije formiranju snažnijih veza s kućnim ljubimcima te da će im u većoj mjeri pridavati ljudske karakteristike. Međutim, rezultati provedenih istraživanja nisu u potpunosti podržali takvo stajalište, to jest dobiveni su nekonzistentni nalazi (npr. Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2008; McConnell i sur., 2011; Paul i sur., 2014). Slično tome, dosadašnja istraživanja koja su nastojala ispitati implikacije odnosa s ljubimcima na psihičko zdravlje vlasnika, uključujući depresivnost, nisu pružila jasne nalaze, a pored toga neka od njih su provedena na specifičnim uzorcima starijih i izoliranih osoba (npr. Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010a; Quinn, 2005). Također, neka istraživanja su pokazala da odnos privrženosti psu i depresivnosti ovisi o socijalnoj podršci vlasnika, to jest da se pozitivni efekti ljubimaca mogu očekivati u slučajevima u kojima vlasnik ima nedostatnu podršku ljudi (npr. Garrity i sur., 1989). Međutim, važno je naglasiti da rezultati tih studija, također, nisu u potpunosti konzistentni. Nadalje, što se tiče odnosa antropomorfizma i depresivnosti, rezultati provedenih istraživanja sugeriraju da je visoka sklonost pridavanju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima povezana s lošijim psihičkim zdravljem vlasnika, neovisno o podršci koju vlasnik prima od drugih (npr. Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010b). Ipak, takvih istraživanja je iznimno malo, što onemogućava

izvođenje čvrstih zaključaka te naglašava važnost daljnjeg istraživanja tog odnosa na drugačijim uzorcima vlasnika kućnih ljubimaca.

U skladu s prethodno navedenim, očito je da nema dovoljno istraživanja svih aspekata odnosa čovjeka i psa pa se ovim istraživanjem pored privrženosti psu nastojao ispitati i stupanj antropomorfizma. Međutim, kao što je već navedeno, postoji mali broj mjernih instrumenata namijenjenih procjeni antropomorfizma, a dodatni problem predstavlja i slaba diskriminacija privrženosti i antropomorfizma. Posljedično, za svrhe ovog istraživanja konstruiran je mjerni instrument kojim se nastojao procijeniti stupanj u kojem su vlasnici skloni pridavati ljudske karakteristike psima. Pored toga, očito je da provedena istraživanja nisu omogućila izvođenje jasnih zaključaka o odnosu privrženosti i antropomorfizma sa socijalnom podrškom kao i implikacijama koje odnos sa psom ima na vlasnika i njegovu dobrobit. U skladu s tim, osnovni cilj ovog korelacijskog istraživanja bio je ispitati odnos između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom i depresivnošću.

Konkretni problemi i hipoteze istraživanja bili su sljedeći:

1. Ispitati povezanost stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s nekim općim karakteristikama vlasnika.

S obzirom na rezultate ranijih istraživanja očekuje se da će mlađi vlasnici i vlasnici koji dulje imaju psa biti privrženiji i skloniji antropomorfizmu. Također, oslanjajući se na rezultate provedenih istraživanja, očekuje se da će vlasnici s nižim stupnjevima obrazovanja, samci i vlasnici koji nemaju djecu biti privrženiji i skloniji antropomorfizmu u odnosu na vlasnike s višim stupnjevima obrazovanja, u braku ili izvanbračnoj zajednici te vlasnike koji imaju djecu.

2. Ispitati odnos između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma.

Uzimajući u obzir to da su privrženost psu i antropomorfizam dva blisko povezana koncepta te rezultate postojećih istraživanja očekuje se da će postojati pozitivna veza između stupnja afektivne vezanosti vlasnika za psa i njegove sklonosti pridavanju ljudskih karakteristika psu.

3. Ispitati odnos stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom.

Polazeći od toga da psi svojim vlasnicima mogu pružiti određene oblike podrške te služiti kao neka vrsta zamjene za ostale socijalne odnose, ali i rezultata nekih prijašnjih istraživanja, očekuje se da će postojati negativna veza privrženosti i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom.

4. Ispitati odnos stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s depresivnošću.

Uzimajući u obzir mogućnost da vlasnik s niskom podrškom ljudi kroz odnos s ljubimcem može primiti određenu vrstu podrške te rezultate istraživanja koji povezuju podršku i dobrobit, očekuje se da odnos privrženosti i antropomorfizma s depresivnošću neće biti direktan. Drugim riječima, pretpostavljeno je da će percipirana socijalna podrška biti moderator u odnosu stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s depresivnošću. Konkretnije, očekuje se da će vlasnici s niskom i umjerenom podrškom drugih te većom privrženosti i sklonosti pridavanja ljudskih karakteristika psima biti manje depresivni u odnosu na vlasnike s jednakim razinama podrške ali nižom privrženosti i antropomorfizmom. S druge strane, očekuje se da će vlasnici koji percipiraju visoku podršku biti podjednako depresivni neovisno o stupnju privrženosti psu i sklonosti antropomorfizmu.

3. METODA

3.1. Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 390 vlasnika pasa, prvenstveno žena, u dobi od 18 do 69 godina ($M=31.46$, $SD=10.32$). Većina sudionika je procijenila svoje materijalno stanje kao prosječno, a najveći dio sudionika istraživanja je imao završenu srednju školu te živi u braku i/ili izvanbračnoj zajednici. Nadalje, većina sudionika nema djecu, a najveći dio njih (53.85%) ima jednog kućnog ljubimca i konkretno jednog psa (74.36%). Također, sudionici su u nešto većoj mjeri davali procjene koje su se odnosile na mužjake u odnosu na ženke, s tim da je raspon dobi pasa bio od 1 do 252 mjeseca ($M=56.72$, $SD=39.93$). Psi većinom borave u kući i/ili stanu, žive trenutno sa sudionicima istraživanja, a najveći broj sudionika je izjavio da o psima skrbe podjednako oni kao i ostale osobe. Naposljetku, na skali procjene stupnja privrženosti psu, 58.97% sudionika je odabralo najveću procjenu, to jest ocijenilo se vrlo privrženim psu, a 1.03% neprivrženim. U tablici 1 su prikazane detaljnije informacije o osnovnim karakteristikama sudionika istraživanja i njihovih pasa.

Tablica 1 Neke opće karakteristike sudionika u istraživanju i njihovih pasa ($N=390$)

SUDIONICI		%
spol	muškarci	8.21
	žene	91.79
materijalno stanje	znatno lošije od prosječnog	1.79
	lošije od prosječnog	6.92
	prosječno	63.33
	bolje od prosječnog	24.87
	znatno bolje od prosječnog	3.08
	osnovna škola	1.03
	srednja škola	48.97
završeni stupanj obrazovanja	viša škola/preddiplomski studij	18.46
	visoka škola/diplomski studij ili više	31.54
	brak/izvanbračna zajednica	52.05
romantični status	veza	23.85
	samac	24.10
roditeljstvo	da	29.74
	ne	70.26
PSI		
spol	mužjak	56.41
	ženka	43.59
boravak psa	dvorište	16.15
	kuća/stan	83.85
skrb o psu	uglavnom sudionik	37.95
	uglavnom netko drugi	6.92
	podjednako sudionik i drugi	55.13

3.2. Mjerni instrumenti

Upitnik općih podataka

Upitnik općih podataka je konstruiran za potrebe ovog istraživanja, a sastojao se od različitih pitanja kojima su prikupljeni podaci o spolu i dobi sudionika, stupnju obrazovanja (osnovna/ srednja/ viša/ visoka školska sprema), romantičnom statusu (u braku ili izvanbračnoj zajednici/ u vezi, ali bez zajedničkog života/ samac), o tome da li sudionik ima djecu (da/ ne), broju djece, članova obitelji, kućnih ljubimaca i pasa. Upitnik je sadržavao i procjenu materijalnog stanja (znatno lošije od prosječnog/ lošije od prosječnog/ prosječno/ bolje od prosječnog/ znatno bolje od prosječnog) te pitanja koja su se odnosila na psa, uključujući pitanja o dobi i spolu psa, pasmini, o tome živi li pas trenutno sa sudionikom (da/ ne), gdje pas boravi (dvorište/ kuća ili stan) i tko u kućanstvu najviše skrbi o psu (uglavnom sudionik/ uglavnom netko drugi/ podjednako sudionik i drugi). Naposljetku, od sudionika se tražilo da na skali od sedam stupnjeva (1- uopće nisam privržen/a, 7- vrlo sam privržen/a) procijene stupanj vlastite privrženosti psu.

Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima (Levačić, 2009)

Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima se sastoji od 23 tvrdnje koje opisuju stajališta i osjećaje čovjeka u odnosu s ljubimcem (npr. „*Volim svog ljubimca jer mi je on/ona privrženiji od većine ljudi u mom životu*“). Zadatak sudionika je bio da na skali od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem) označe stupanj slaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom. Prilikom određivanja ukupnog rezultata čestice pod rednim brojem 8 i 21 se obrnuto boduju, a ukupni rezultat se potom određuje kao zbroj procjena koje je sudionik dao na svim tvrdnjama, pri čemu viši rezultat ukazuje na veću privrženost ljubimcu. Primjena skale na hrvatskom uzorku vlasnika je pokazala jednofaktorsku strukturu i visoku pouzdanost tipa unutarnje konzistencije ($\alpha=.95$) (Levačić, 2009).

Eksploratorna faktorska analiza (metoda zajedničkih faktora uz varimax rotaciju) Adaptirane Lexington skale privrženosti kućnim ljubimcima u ovom istraživanju je rezultirala rješenjem s dva faktora. Međutim, dobivena raspodjela čestica se nije mogla smisleno interpretirati, a pored toga neke čestice su bile značajno zasićene ($>.30$) s oba faktora (vidi prilog 1). Posljedično, vodeći se originalnim podacima o faktorskoj strukturi skale, postupak faktorske analize je ponovljen pri čemu je broj faktora bio ograničen na jedan. U konačnoj soluciji, sve čestice su imale značajna zasićenja na izlučenom faktoru koji objašnjava 44%

zajedničke varijance rezultata (vidi prilog 1), a dobivena je i visoka pouzdanost tipa unutarnje konzistencije ($\alpha=.93$).

Skala antropomorfizma (Ćubela Adorić i Kalinić, 2016)

Skala antropomorfizma je namijenjena procjeni stupnja u kojem vlasnici svojim ljubimcima pridaju ljudske karakteristike, a konstruirana je na temelju razmatranja teoretske osnove antropomorfizma i tvrdnji sadržanih u različitim upitnicima kojima se ispituje odnos čovjeka i kućnog ljubimca. Skala se sastoji od 15 tvrdnji raspoređenih u dvije subskale, to jest doživljaj razumijevanja od strane psa (npr. „*Moj pas razumije moje osjećaje*“) i manifestacije antropomorfizma u ponašanju vlasnika prema psu (npr. „*Darujem psa kada mu je rođendan*“). Zadatak sudionika je bio da na skali od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (potpuno se slažem) označe stupanj svog slaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom pri čemu je rezultat na pojedinim subskalama jednak prosječnoj vrijednosti procjena na pripadajućim česticama. Također, s obzirom na značajnu korelaciju među subskalama (u ovom istraživanju .51) kao indikator antropomorfizma koristi se i ukupni rezultat koji je jednak prosjeku procjena na svim česticama. Skala je prvi put primijenjena na uzorku od 188 vlasnika pasa gdje je pokazala dvofaktorsku strukturu i zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije (subskala manifestacije antropomorfizma: $\alpha=.81$; subskala doživljaja razumijevanja od strane psa: $\alpha=.84$; cjelokupna skala: $\alpha=.85$) (Ćubela Adorić i Kalinić, 2016).

Eksploratorna faktorska analiza Skale antropomorfizma u ovom istraživanju je potvrdila dvofaktorsko rješenje (metoda zajedničkih faktora uz varimax rotaciju). Međutim, nije dobivena potpuno jasna solucija budući da su određene čestice bile zasićene s oba faktora. Ipak, razmatrajući veličine zasićenja i sadržaj čestica, bilo je očito da dobivena raspodjela odgovara preliminarnoj primjeni Skale antropomorfizma. Prvi izlučeni faktor objašnjava 20% zajedničke varijance čestica i njime su zasićene sve čestice koje se odnose na doživljaj razumijevanja od strane psa. Drugi faktor objašnjava 19% zajedničke varijance i odnosi se na manifestaciju antropomorfizma u ponašanju vlasnika prema psu (vidi prilog 1). Dobivena je visoka pouzdanost tipa unutarnje konzistencije ($\alpha=.80$ za subskalu manifestacije antropomorfizma, $\alpha=.82$ za subskalu doživljaja razumijevanja od strane psa te $\alpha=.85$ za cijelu skalu).

Multidimenzionalna skala percipirane socijalne podrške (Zimet i sur., 1988)

Za mjerenje percipirane socijalne podrške je korištena Multidimenzionalna skala percipirane socijalne podrške koja je za potrebe ovog istraživanja prevedena s engleskog jezika. Skala se sastoji od 12 čestica (npr. „*S obitelji mogu razgovarati o svojim problemima*“) kojima se procjenjuje podrška obitelji, prijatelja i značajnih drugih pri čemu svakom izvoru podrške pripadaju četiri čestice. Zadatak sudionika je bio da na skali od 1 (uopće se ne slažem) do 7 (u potpunosti se slažem) označe stupanj svog slaganja sa svakom pojedinom česticom. Rezultati za pojedine subskale jednaki su prosjeku procjena koje je sudionik dao na pripadajućim česticama. Međutim, uzimajući u obzir to da su korelacije među subskalama značajne (u ovom istraživanju od .44 između podrške obitelji i prijatelja do .52 između podrške obitelji i značajnih drugih) te probleme ovog istraživanja, u ovom radu je kao mjera percipirane socijalne podrške korišten samo ukupni rezultat koji je jednak prosjeku procjena na svim česticama, pri čemu viši rezultat ukazuje na veću razinu percipirane socijalne podrške. Dosadašnja istraživanja ukazuju na trofaktorsku strukturu skale i zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije ($\alpha=.81-.90$ za subskalu obitelji, $\alpha=.90-.94$ za subskalu prijatelja, $\alpha=.83-.98$ za subskalu značajnih drugih i $\alpha=.84-.92$ za cijelu skalu) (Zimet, Powell, Farley, Werkman i Berkoff, 1990).

Eksploratorna faktorska analiza (metoda zajedničkih faktora uz varimax rotaciju) Multidimenzionalne skale percipirane socijalne podrške u ovom istraživanju je potvrdila trofaktorsko rješenje. Međutim, nije dobivena potpuno jasna solucija budući da je jedna čestica bila zasićena s dva faktora. Ipak, razmatrajući veličine zasićenja i sadržaj čestice, očito je da dobivena raspodjela čestica odgovara podacima dosadašnjih primjena. Prvi izlučeni faktor objašnjava 27% zajedničke varijance rezultata i njime su zasićene sve čestice koje se odnose na podršku obitelji, drugi faktor objašnjava 26% zajedničke varijance i odnosi se na podršku prijatelja, a treći faktor objašnjava 23% zajedničke varijance i odnosi se na podršku značajnih drugih (vidi prilog 1). Također, dobivene su visoke pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije ($\alpha=.90$ za subskalu značajnih drugih, $\alpha=.94$ za subskale prijatelja i obitelji te $\alpha=.92$ za cijelu skalu).

Subskala depresivnosti iz Skale depresivnosti, anksioznosti i stresa (Reić Ercegovac i Penezić, 2012)

Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa se sastoji od tri subskale namijenjene procjeni depresivnosti, anksioznosti i stresa od kojih se svaka sastoji od 14 čestica. Skala je validirana na nekliničkom uzorku hrvatskih supružnika, a u svrhu ovog istraživanja korištena je samo subskala depresivnosti koja obuhvaća simptome disforije, beznadnosti, vlastitog obezvrjeđivanja, nedostatka interesa i apatije (npr. „*Ne vesele me stvari koje radim*“). Zadatak sudionika bio je procijeniti svoje slaganje sa svakom pojedinom tvrdnjom na skali od 4 stupnja (0- uopće se ne odnosi na mene, 3- potpuno se odnosi na mene). Ukupni rezultat je jednak zbroju procjena na svim česticama, pri čemu veći rezultat ukazuje na izraženiju depresivnost. Dosadašnja istraživanja ukazuju na zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije ($\alpha=.71$) (Reić Ercegovac i Penezić, 2012).

Eksploratorna faktorska analiza (metoda zajedničkih faktora) Subskale depresivnosti u ovom istraživanju je potvrdila jednofaktorsku strukturu, a izlučeni faktor objašnjava 61% zajedničke varijance rezultata (vidi prilog 1). Također, dobivena je visoka pouzdanost tipa unutarnje konzistencije ($\alpha=.95$).

3.3. Postupak

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku vlasnika pasa tijekom lipnja i srpnja 2016. godine. Osnovni način regrutacije sudionika je bio putem *Interneta*. Naime, na *Facebook* stranicama različitih grupa koje povezuju ljubitelje životinja i vlasnike kućnih ljubimaca, nakon dobivanja dopuštenja od administratora stranica, je postavljena poveznica upitnika zajedno s kratkim objašnjenjem svrhe istraživanja. Budući da je navedeni način regrutacije sudionika rezultirao iznimno malim brojem muškaraca, poveznica upitnika je poslana na *e-mail* adrese vlasnika pasa zajedno s molbom da ju proslijede drugim vlasnicima. Općenito, sudjelovanje u istraživanju je bilo dobrovoljno i anonimno, a vlasnici su u svakom trenutku mogli odustati od daljnjeg sudjelovanja. Za popunjavanje upitnika bilo je potrebno oko 15 minuta.

4. REZULTATI

4.1. Osnovni deskriptivni parametri korištenih mjernih instrumenata

Prije prikaza rezultata statističkih postupaka koji su provedeni kako bi se odgovorilo na probleme istraživanja komentirat će se osnovni deskriptivni pokazatelji mjernih instrumenata korištenih u istraživanju, a koji su prikazani u tablici 2.

Tablica 2 Deskriptivni parametri korištenih mjernih instrumenata (N=390)

Instrumenti i subskale	<i>n</i>	raspon dobivenih rezultata	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>z</i>	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti
Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima	23	25-115	100.18	12.87	.12*	-1.80	5.37
Skala antropomorfizma	15	1-5	3.84	0.68	.08*	-0.73	0.78
Doživljaj razumijevanja	6	1-5	4.05	0.74	.10*	-0.78	0.69
Manifestacija antropomorfizma	9	1-5	3.70	0.80	.07*	-0.60	0.02
Multidimenzionalna skala percipirane socijalne podrške	12	1.25-7	6.00	1.02	.16*	-1.56	2.92
Subskala depresivnosti	14	0-42	5.21	8.09	.26*	2.28	5.38

Legenda: *n* – broj čestica, *M* - aritmetička sredina, *SD* - standardna devijacija, *z* – Kolmogorov-Smirnov test, **p*<.05.

Kolmogorov-Smirnovljevim testom provjeravana je normalnost distribucije rezultata, a uvidom u tablicu 2 vidljivo je da distribucije rezultata svih korištenih mjernih instrumenata statistički značajno odstupaju od normalne. Specifičnije, rezultati na Adaptiranoj Lexington skali privrženosti kućnim ljubimcima, Skali antropomorfizma i njenim subskalama te na Multidimenzionalnoj skali percipirane socijalne podrške pokazuju tendenciju grupiranja oko viših vrijednosti, odnosno ukazuju na negativno asimetričnu distribuciju. Nadalje, glavnina rezultata na Adaptiranoj Lexington skali privrženosti kućnim ljubimcima i Multidimenzionalnoj skali percipirane socijalne podrške je grupirana oko aritmetičke sredine, ukazujući na leptokurtičnu distribuciju. S druge strane, premda je distribucija rezultata na Subskali depresivnosti također leptokurtična, rezultati sudionika istraživanja se grupiraju oko nižih vrijednosti. Uzimajući u obzir karakteristike uzorka i način na koji su sudionici

istraživanja regrutirani, dobivene distribucije ne iznenađuju. Naime, većina sudionika je mlađe dobi, prosječnog i iznadprosječnog materijalnog stanja te živi u braku i/ili izvanbračnoj zajednici (vidi tablicu 1) što je vjerojatno, u prosjeku, vodilo visokim rezultatima na mjeri percipirane socijalne podrške te niskim na mjeri depresivnosti. Nadalje, sudionici istraživanja su članovi različitih *Facebook* grupa koje povezuju ljubitelje životinja pa se može pretpostaviti da će njihova privrženost i sklonost pridavanju ljudskih karakteristika psima u prosjeku biti izraženija u odnosu na vlasnike koji nisu članovi navedenih grupa. Međutim, važno je naglasiti da usprkos tome što su dobivena značajna odstupanja od normalne distribucije, postoje razlozi zbog kojih se može očekivati da ona neće utjecati na provedbu kasnijih statističkih postupaka. Naime, prema Klineu (2005) na kasnije statističke postupke utječu ekstremno odstupajuće distribucije, to jest one čiji su indeksi asimetričnosti veći od 3, a indeksi spljoštenosti veći od 10, što nije bio slučaj u ovom istraživanju (vidi tablicu 2).

4.2. Ispitivanje odnosa nekih općih karakteristika vlasnika sa stupnjem privrženosti psu i antropomorfizmom

S ciljem odgovora na prvi problem, ispitane su relacije između nekih općih karakteristika vlasnika te stupnja afektivne vezanosti vlasnika za psa i njegove sklonosti antropomorfizmu. U tablici 3 su prikazani rezultati provedenih statističkih postupaka.

Tablica 3 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između dobi vlasnika i duljine posjedovanja psa sa stupnjem privrženosti psu i antropomorfizmom ($N=390$)

	privrženost	doživljaj razumijevanja od strane psa	manifestacija antropomorfizma	ukupni antropomorfizam
dob vlasnika	-.18**	.04	-.15**	-.09
posjedovanje psa	.12*	.12*	.03	.08

* $p < .05$, ** $p < .01$

Iz tablice 3 je očito da su stariji vlasnici manje privrženi psima te u svom ponašanju pokazuju manje znakova antropomorfizma. S druge strane, što vlasnici dulje posjeduju pse to su im privrženiji te smatraju da ih psi u većoj mjeri razumiju.

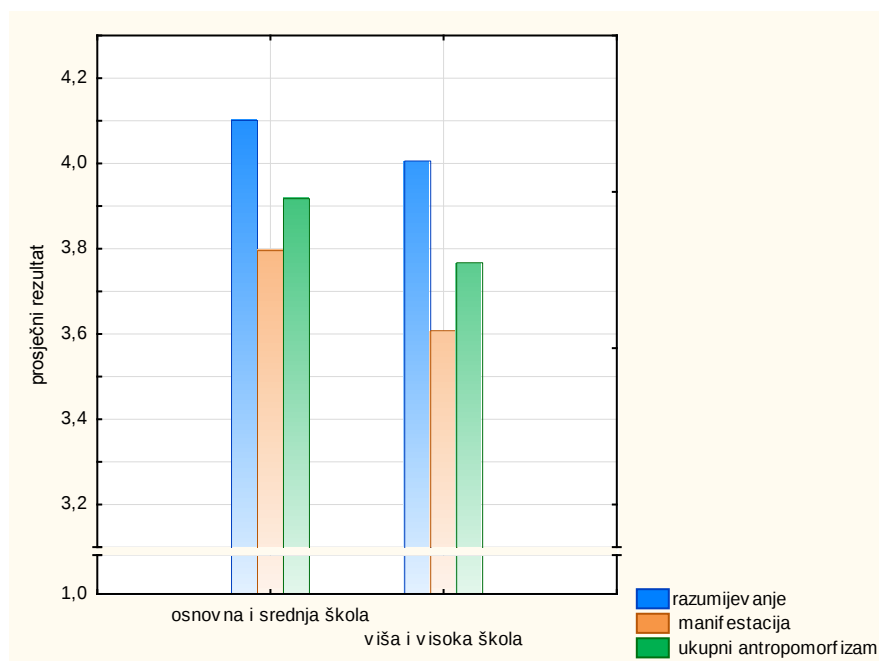
Nadalje, ispitane su i razlike u stupnju privrženosti psu i antropomorfizmu s obzirom na neke opće karakteristike vlasnika, uključujući stupanj obrazovanja, status roditeljstva i romantični status. S obzirom na to da je broj sudionika sa završenom osnovnom školom iznimno nizak (vidi tablicu 1), sudionici su na temelju stupnja obrazovanja podijeljeni u dvije kategorije. U prvoj kategoriji su bili sudionici sa završenom osnovnom i srednjom školom, a u

drugoj s višom i visokom školom. Nakon toga, korišteni su t-testovi za nezavisne uzorke te jednosmjerne analize varijance, a dobiveni rezultati su prikazani u tablici 4.

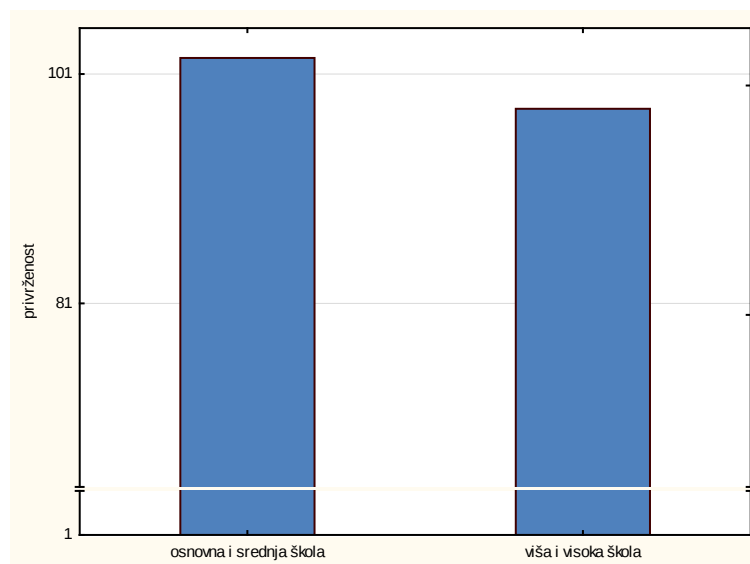
Tablica 4 Prikaz značajnosti razlika u stupnju privrženosti psu i antropomorfizmu s obzirom na stupanj obrazovanja, status roditeljstva i romantični status vlasnika (N=390)

varijabla	stupanj obrazovanja			status roditeljstva			romantični status		
	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
privrženost psu	3.45	388	.00	3.80	388	.00	2/387	2.59	.08
doživljaj razumijevanja	1.27	388	.20	-0.43	388	.67	2/387	1.33	.27
manifestacija antropomorfizma	2.33	388	.02	3.34	388	.00	2/387	2.60	.08
ukupni antropomorfizam	2.20	388	.03	2.16	388	.03	2/387	2.34	.10

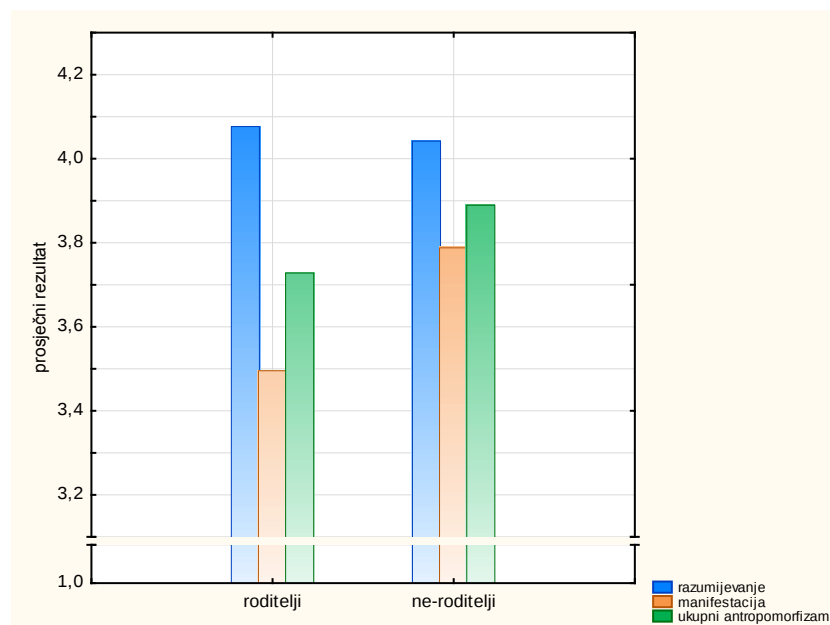
Dobivena je značajna razlika u stupnju privrženosti psu, manifestaciji antropomorfizma i ukupnom antropomorfizmu s obzirom na stupanj obrazovanja i status roditeljstva, a sa slika 1, 2, 3 i 4 je vidljivo da su vlasnici sa završenom osnovnom i srednjom školom te oni koji nemaju djecu privrženiji svojim psima, u svom ponašanju pokazuju više znakova antropomorfizma te općenito postižu više rezultate na Skali antropomorfizma u odnosu na vlasnike s višom i visokom školom te vlasnike koji imaju djecu.

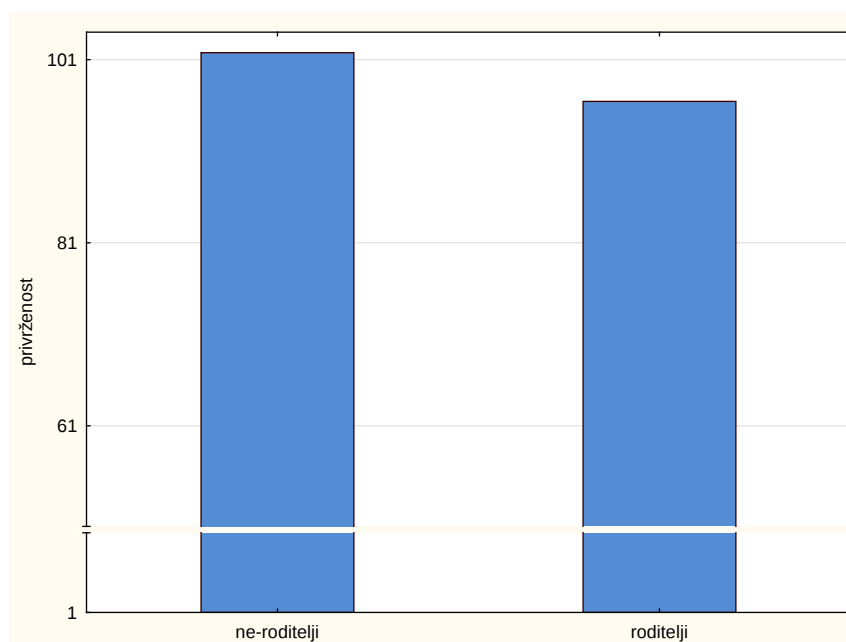
Slika 1. Prosječne vrijednosti na Skali antropomorfizma i njenim subskalama s obzirom na stupanj obrazovanja vlasnika

Slika 2. Prosječne vrijednosti na Adaptiranoj Lexington skali privrženosti kućnim ljubimcima s obzirom na stupanj obrazovanja vlasnika

Slika 3. Prosječni rezultati na Skali antropomorfizma i njenim subskalama s obzirom na status roditeljstva

Slika 4. Prosječni rezultati na Adaptiranoj Lexington skali privrženosti kućnim ljubimcima s obzirom na status roditeljstva

4.3. Ispitivanje povezanosti između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma vlasnika

Kako bi se odgovorilo na drugi problem istraživanja, ispitane su korelacije između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma, a dobiveni rezultati su prikazani u tablici 5.

Tablica 5 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma ($N=390$)

	doživljaj razumijevanja od strane psa	manifestacija antropomorfizma u ponašanju vlasnika prema psu	ukupni antropomorfizam
privrženost psu	.51**	.61**	.66**

** $p < .01$

Dobivena je značajna i pozitivna povezanost između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma, to jest vlasnici koji izvještavaju o većoj afektivnoj vezanosti za psa, također u većoj mjeri doživljavaju da ih pas razumije, u svom ponašanju prema psu pokazuju više znakova antropomorfizma, a pored toga postižu i veći ukupni rezultat.

4.4. Ispitivanje odnosa između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom

S ciljem odgovora na treći problem istraživanja, ispitane su korelacije između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom, a dobiveni rezultati su prikazani u tablici 6.

Tablica 6 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom (N=390)

	privrženost psu	doživljaj razumijevanja	manifestacija antropomorfizma	ukupni antropomorfizam
socijalna podrška	.12*	.12*	.07	.10*

* $p < .05$

Utvrđena je značajna, premda niska i pozitivna povezanost između stupnja privrženosti psu, doživljaja razumijevanja od strane psa i ukupnog antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom. Drugim riječima, vlasnici koji su privrženiji svojim psima, koji smatraju da ih psi u većoj mjeri razumiju i koji postižu viši ukupni rezultat na Skali antropomorfizma percipiraju veću socijalnu podršku ljudi.

4.5. Ispitivanje odnosa stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s depresivnošću

Sa svrhom odgovora na posljednji problem istraživanja, ispitane su korelacije između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s depresivnošću, a dobiveni rezultati su prikazani u tablici 7.

Tablica 7 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između depresivnosti te privrženosti, antropomorfizma i socijalne podrške (N=390)

	privrženost psu	doživljaj razumijevanja	manifestacija antropomorfizma	ukupni antropomorfizam	socijalna podrška
depresivnost	-.01	-.01	.04	.03	-.39**

** $p < .01$

Nije utvrđena statistički značajna veza između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma, kao i njegovih komponenti, s depresivnošću vlasnika. Međutim, dobivena je značajna i negativna veza socijalne podrške i depresivnosti.

Polazeći od hipoteze ovog istraživanja, ispitana je potencijalna moderatorska uloga socijalne podrške u odnosu između privrženosti, antropomorfizma i njegovih komponenti s depresivnošću. Općenito, moderator je varijabla koja djeluje na smjer i/ili snagu povezanosti između nezavisne (prediktorske) i zavisne (kriterijske) varijable, to jest varijabla koja kroz interakciju s nezavisnom varijablom utječe na njenu povezanost sa zavisnom varijablom (Baron i Kenny, 1986, prema Tadić, 2005). Kako bi se ispitali moderatorski efekti koriste se složeniji statistički postupci, uključujući i multiplu regresiju, specifičnije hijerarhijsku regresijsku analizu u nekoliko koraka. U prvom koraku se uvodi inicijalni prediktor (u ovom istraživanju privrženost psu, odnosno antropomorfizam i njegove komponente), a potom i

pretpostavljena moderator varijabla (socijalna podrška). U trećem i završnom koraku uvrštava se nova varijabla koja je jednaka umnošku prediktora i moderatora i koja je nositelj eventualne interakcije, a samim time je ključna za ispitivanje moderatorskih efekata. Naime, postojanje značajne promjene u količini pojašnjene varijance kriterija nakon uvođenja te posljednje varijable ukazuje na značajnost interakcije, to jest može se zaključiti da je ispitivana varijabla moderator u odnosu prediktorske i kriterijske varijable. Međutim, prije provođenja analize potrebno je ispitati povezanost moderatora i prediktora te kriterija da bi se otkrio efekt multikolinearnosti te centrirati varijable ako taj efekt postoji (Berger, 2003, prema Tadić, 2005). Koristeći taj postupak, provedena je hijerarhijska regresijska analiza čiji su rezultati prikazani u tablici 8.

Tablica 8 Standardizirani regresijski koeficijenti u regresijskim analizama s depresivnošću kao kriterijem ($N=390$)

	Model	Prediktor	β	t	p	ΔR^2	ΔF
privrženost	1	privrženost psu	-.01	-0.21	.84		
	2	privrženost psu socijalna podrška	.04 -.40	0.82 -8.49	.41 .00	.16	72.10*
	3	privrženost psu socijalna podrška privrženost psu* socijalna podrška	.06 -.38 .13	1.35 -8.02 2.62	.18 .00 .01	.02	6.88*
ukupni antropomorfizam	1	ukupni antropomorfizam	.03	0.52	.60		
	2	ukupni antropomorfizam socijalna podrška	.07 -.40	1.43 -8.57	.15 .00	.16	73.44*
	3	ukupni antropomorfizam socijalna podrška ukupni antropomorfizam*socijalna podrška	.08 -.39 .15	1.72 -8.52 3.27	.09 .00 .00	.02	10.72*
doživljaj razumijevanja	1	doživljaj razumijevanja	.00	-0.10	.92		
	2	doživljaj razumijevanja socijalna podrška	.04 -.40	0.90 -8.50	.37 .00	.16	72.30*
	3	doživljaj razumijevanja socijalna podrška doživljaj razumijevanja*socijalna podrška	.06 -.40 .15	1.26 -8.59 3.23	.21 .00 .00	.02	10.44*
manifestacija antropomorfizma u ponašanju vlasnika prema psu	1	manifestacija antropomorfizma	.04	0.80	.42		
	2	manifestacija antropomorfizma socijalna podrška	.07 -.40	1.47 -8.55	.14 .00	.16	73.13*
	3	manifestacija antropomorfizma socijalna podrška manifestacija antropomorfizma*socijalna podrška	.07 -.40 .13	1.59 -8.42 2.77	.11 .00 .01	.02	7.67*

* $p < .05$

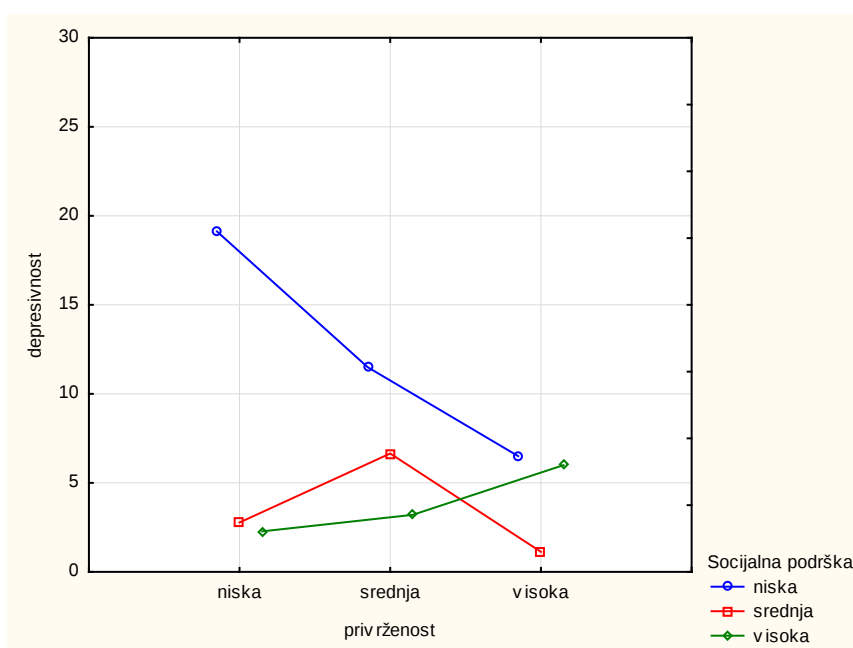
Rezultati hijerarhijskih regresijskih analiza su pokazali da su stupanj privrženosti psu, ukupni antropomorfizam, doživljaj razumijevanja od strane psa i manifestacija antropomorfizma statistički neznčajni prediktori depresivnosti. Uvođenjem socijalne podrške u regresijske jednadžbe došlo je do značajne promjene u količini objašnjene varijance depresivnosti, a također je dobiveno da je socijalna podrška značajan i negativan prediktor depresivnosti, odnosno da vlasnici koji percipiraju manje socijalne podrške u većoj mjeri izvještavaju o depresivnosti. Naposljetku, uvođenjem interakcija stupnja privrženosti psu, antropomorfizma i njegovih komponenti te socijalne podrške došlo je do značajnog porasta u količini pojašnjene varijance depresivnosti iz čega se može zaključiti da je socijalna podrška moderator u odnosu privrženosti, antropomorfizma, doživljaja razumijevanja od strane psa i manifestacije antropomorfizma s depresivnošću.

S ciljem otkrivanja grupa među kojima postoji značajna razlika u depresivnosti, korištene su dvosmjerne analize varijance, pri čemu su rezultati u varijablama koje se odnose na odnos vlasnika i psa te socijalnu podršku kategorizirani u tri skupine na temelju aritmetičkih sredina i standardnih devijacija. Konkretnije, rezultati ispod vrijednosti $M-1SD$ su svrstani u kategoriju niski stupanj, rezultati koji su se nalazili unutar raspona vrijednosti od $M-1SD$ do $M+1SD$ su svrstani u kategoriju srednji stupanj, a rezultati iznad vrijednosti $M+1SD$ u kategoriju visoki stupanj. Međutim, u slučaju socijalne podrške, rezultati koji su se nalazili ispod vrijednosti $M-1SD$ su svrstani u kategoriju niski stupanj, oni unutar raspona od $M-1SD$ do M u kategoriju srednji stupanj, a oni iznad M u kategoriju visoki stupanj.

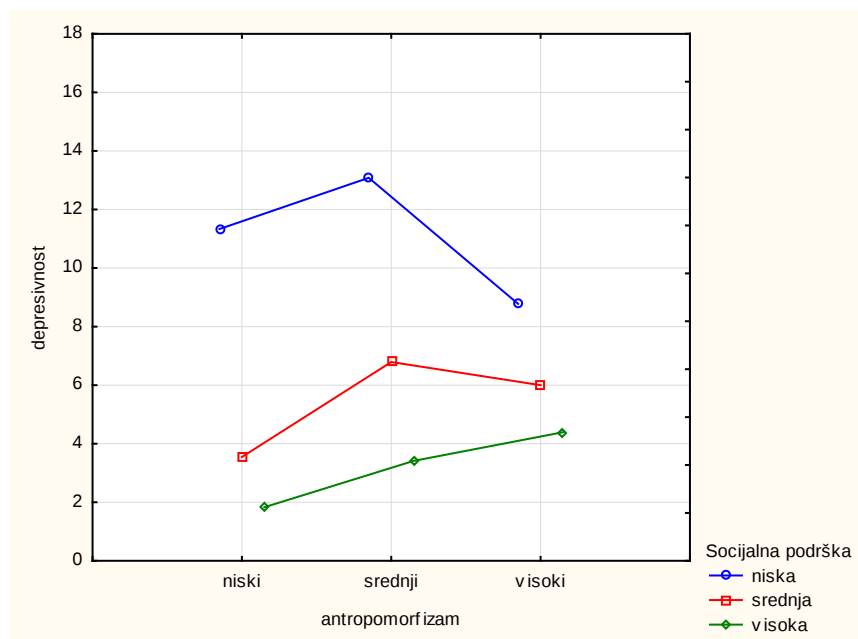
Tablica 9 Prikaz rezultata dvosmjernih ANOVA s depresivnošću kao zavisnom varijablom ($N=390$)

ANOVA		<i>F</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
3 x 3 (privrženost psu x socijalna podrška)	privrženost psu	2.18	2/381	.11
	socijalna podrška	15.99	2/381	.00
	privrženost psu* socijalna podrška	5.49	4/381	.00
3 x 3 (ukupni antropomorfizam x socijalna podrška)	ukupni antropomorfizam	1.66	2/381	.19
	socijalna podrška	16.48	2/381	.00
	ukupni antropomorfizam* socijalna podrška	0.86	4/381	.49
3 x 3 (doživljaj razumijevanja x socijalna podrška)	doživljaj razumijevanja	0.15	2/381	.86
	socijalna podrška	27.07	2/381	.00
	doživljaj razumijevanja* socijalna podrška	3.58	4/381	.01
3 x 3 (manifestacija antropomorfizma x socijalna podrška)	manifestacija antropomorfizma	0.68	2/381	.50
	socijalna podrška	20.66	2/381	.00
	manifestacija antropomorfizma* socijalna podrška	1.41	4/381	.23

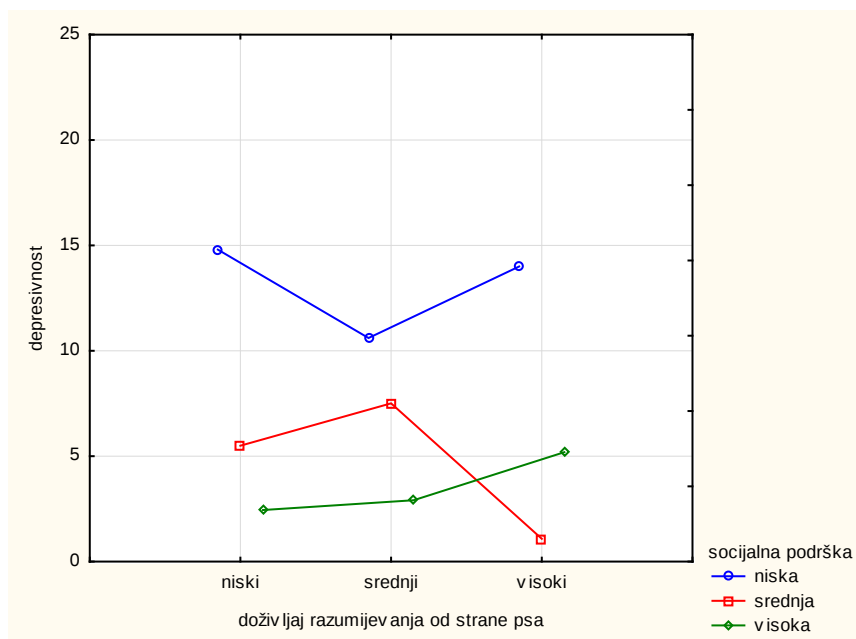
Iz tablice 9 je vidljivo da su glavni efekti stupnja privrženosti psu, ukupnog antropomorfizma, doživljaja razumijevanja od strane psa i manifestacije antropomorfizma statistički neznačajni. Međutim, utvrđen je glavni efekt socijalne podrške, značajna interakcija stupnja privrženosti psu i socijalne podrške te značajna interakcija doživljaja razumijevanja od strane psa i socijalne podrške. Kako bi se otkrilo među kojim grupama postoji značajna razlika, obavljena je *post-hoc* analiza Fischer LSD testom (prilog 2), a radi pojednostavljena interpretacije rezultati su prikazani grafički.

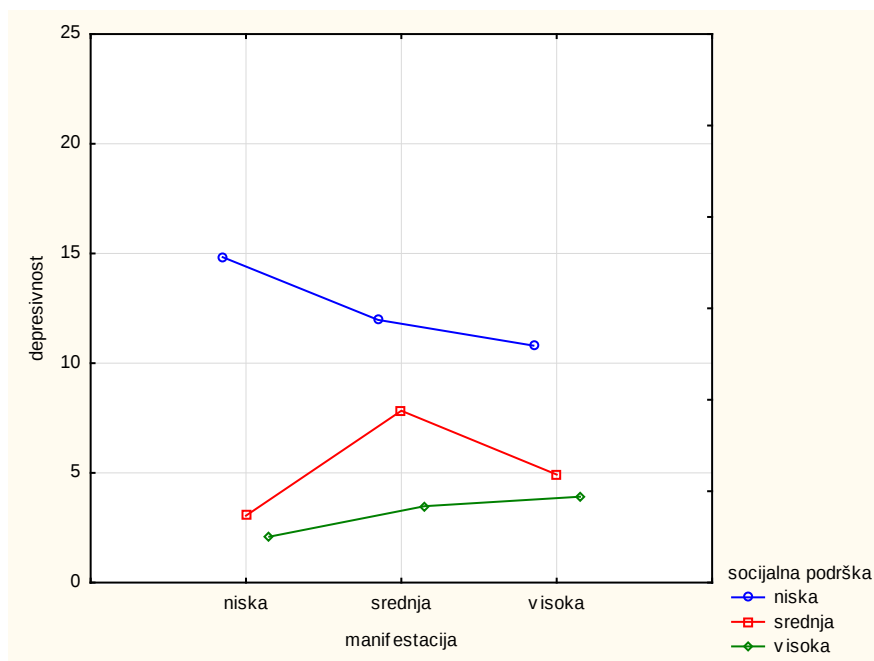
Slika 5. Moderatorski utjecaj socijalne podrške na odnos privrženosti psu i depresivnosti

Slika 6. Moderatorski utjecaj socijalne podrške na odnos ukupnog antropomorfizma i depresivnosti

Slika 7. Moderatorski utjecaj socijalne podrške na odnos doživljaja razumijevanja od strane psa i depresivnosti

Slika 8. Moderatorski utjecaj socijalne podrške na odnos manifestacije antropomorfizma i depresivnosti

Iz rezultata *post-hoc* testiranja kao i grafičkih prikaza (vidi slike 5, 6, 7 i 8) vidljivo je da su vlasnici s niskim i umjerenim razinama privrženosti, ukupnog antropomorfizma, doživljaja razumijevanja i manifestacije antropomorfizma i koji percipiraju nižu podršku značajno depresivniji u odnosu na te iste vlasnike koji percipiraju veću socijalnu podršku. Međutim, u slučaju visokih razina privrženosti, antropomorfizma te doživljaja razumijevanja nije utvrđena značajna razlika u depresivnosti s obzirom na percipiranu socijalnu podršku. Ipak, vlasnici koji su u velikoj mjeri skloni manifestaciji antropomorfizma i koji percipiraju nisku podršku su depresivniji u odnosu na vlasnike koji su u jednakoj mjeri skloni manifestaciji antropomorfizma ali percipiraju visoku podršku.

Nadalje, kod vlasnika koji percipiraju nisku podršku i koji su nisko privrženi psima depresivnost je izraženija u odnosu na vlasnike s jednakom podrškom ali srednjom i visokom privrženosti. Također, osobe koje percipiraju srednju podršku i koje su srednje privržene psima jesu depresivnije u odnosu na osobe s istom podrškom ali visokom privrženosti. Naposljetku, kod osoba koje percipiraju visoku socijalnu podršku, razina depresivnosti se ne razlikuje značajno s obzirom na razinu privrženosti. Nadalje, neovisno o razini podrške koju vlasnik percipira, stupanj depresivnosti se ne razlikuje značajno s obzirom na razinu ukupnog antropomorfizma. Slično tome, kod vlasnika koji percipiraju nisku i visoku podršku, razina depresivnosti se ne razlikuje značajno s obzirom na stupanj doživljaja razumijevanja. Međutim, vlasnici koji percipiraju srednju podršku i koji u srednjoj mjeri smatraju da ih pas

razumije su depresivniji u odnosu na osobe s istom podrškom i visokim doživljajem razumijevanja od strane psa. Naposljetku, iako je dobiveno da nema značajne interakcije između stupnja manifestacije antropomorfizma i socijalne podrške, *post-hoc* testiranjem je utvrđeno da se kod vlasnika koji percipiraju nisku i visoku podršku, razina depresivnosti ne razlikuje značajno s obzirom na stupanj manifestacije antropomorfizma, ali da su osobe koje percipiraju srednju podršku i koje su u niskoj mjeri sklone manifestaciji antropomorfizma manje depresivne u odnosu na osobe sa srednjom podrškom i srednjom razinom manifestacije antropomorfizma.

5. RASPRAVA

Ovo istraživanje je nastojalo detaljnije zahvatiti odnos vlasnika i psa usmjeravajući se na različite aspekte tog odnosa, to jest vlasnikovu privrženost psu i njegovu sklonost pridavanju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima. Pored toga, istraživanjem su se nastojale ispitati relacije privrženosti i antropomorfizma s nekim općim karakteristikama vlasnika kao i relacije privrženosti i antropomorfizma. Naposljetku, polazeći od poimanja kućnih ljubimaca kao izvora podrške, ispitivan je odnos privrženosti i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom i depresivnošću, što je ujedno bio glavni cilj ovog istraživanja.

Privrženosti psu i antropomorfizam te neke opće karakteristike vlasnika

Prije analiza provedenih u svrhu odgovora na glavne istraživačke probleme, analiziran je odnos pojedinih općih karakteristika vlasnika s njegovom privrženošću psu i antropomorfizmom.

Rezultati su pokazali da su stariji vlasnici manje privrženi svojim psima te da u svom ponašanju prema kućnim ljubimcima pokazuju manje znakova antropomorfizma (vidi tablicu 3) što je očekivano i konzistentno s nalazima nekih ranijih istraživanja (npr. Carey, 1985, prema Cullen i sur., 2014; Netting i sur., 2013). Moguće objašnjenje dobivenog rezultata proizlazi iz promjena u socijalnim odnosima koje se događaju tijekom života. Naime, smatra se da ljudi s dobi postaju selektivniji te da smanjuju periferne socijalne kontakte u korist malog broja bliskih osoba (Carstensen, 1992, prema Berk, 2008). Nadalje, taj se pomak tijekom životnog ciklusa često povezuje s modelom razvoja konvoja prema kojem je pojedinac tijekom čitavog života okružen drugim ljudima koji mu pružaju podršku i sigurnost, s tim da se socijalne mreže pojedinca, to jest drugi kojima je on okružen s vremenom mijenjaju (Kahn i Antonucci, 1980, prema Netting i sur., 2013). Ako se u obzir uzme važnost pasa u životu ljudi, to jest istraživanja koja pokazuju da se kućni ljubimci često percipiraju kao članovi obitelji i prijatelji (npr. Voith, 1985, prema Bagley i Gonsman, 2005), za pretpostaviti je da će i oni biti dijelovi konvoja svojih vlasnika. U skladu s navedenim, moguće je da su stariji vlasnici redefinirali svoje konvoje oslanjajući se samo na one odnose koji pružaju najviše podrške (Netting i sur., 2013). Posljedično, možda su stariji vlasnici manje vezani za svoje ljubimce te su manje skloni u svom ponašanju pokazivati znakove antropomorfizma jer im psi ne osiguravaju podršku i sigurnost u jednakoj mjeri kao i druge bliske osobe. S druge strane, što se tiče neznačajne veze dobi vlasnika s doživljajem

razumijevanja od strane psa (vidi tablicu 3) važno je razmotriti samu osnovu antropomorfizma. Naime, prema Epleyu i suradnicima (2007) antropomorfizam predstavlja proces induktivnog zaključivanja o neljudskim objektima na temelju poznatih reprezentacija čime doprinosi smanjenju nesigurnosti u okolini te povećava osjećaje predvidljivosti i razumijevanja. Nadalje, autori navode da taj proces zaključivanja ovisi o različitim faktorima, uključujući i potrebu ljudi da se osjećaju kompetentnima u svojoj okolini. Posljedično, ako potreba za kompetentnošću uključuje želju za efikasnom interakcijom s okolinom, onda bi izraženost te potrebe, a sukladno tome i tendencija antropomorfizma, trebala ovisiti o trenutnom stupnju razumijevanja okoline te želji za predviđanjem i kontrolom, a koji oboje variraju tijekom života. Naime, mala djeca su zaokupljena zadacima formiranja efikasnog odnosa s okolinom, a kako bi to postigla ona atribuiraju ljudske karakteristike različitim objektima (Piaget, 1952, prema Epley i sur., 2007). Međutim, s dobi djeca postaju nezavisnija i bolje upoznata s okolinom, a rastu potrebe za održavanjem predvidljivosti i kontrole. Navedena pretpostavka sugerira da se antropomorfizam može pojaviti i kod mlađih i kod starijih vlasnika, ali zbog različitih razloga što je vjerojatno dovelo do neznačajne veze između dobi vlasnika te doživljaja razumijevanja od strane psa.

Nadalje, utvrđeno je da je duljina posjedovanja psa u značajnoj i pozitivnoj vezi sa stupnjem privrženosti psu i doživljajem razumijevanja od strane psa (vidi tablicu 3), što je očekivano i u skladu s rezultatima provedenih istraživanja (npr. Bagley i Gonsman, 2005; Smolkovic i sur., 2012). Naime, svaka veza pa tako i ona između čovjeka i psa se razvija s vremenom tijekom kojeg jedinke upoznaju jedna drugu. Štoviše, Melson (1989, prema Chan Hiu Ying, 2010) navodi da privrženost kućnom ljubimcu pored interesa i osjećaja, znanja i brige o ljubimcu te responzivnosti na njegove potrebe uključuje i vrijeme te aktivnosti koje vlasnik provodi s njim. Pored toga, ako se u obzir uzmu istraživanja u kojima je utvrđena značajna i pozitivna veza privrženosti i antropomorfizma (npr. Albert i Bulcroft, 1988) te ako je vlasnik privrženiji svom psu što ga dulje posjeduje, za pretpostaviti je da će vlasnici koji dulje imaju pse biti skloniji atribuiranju ljudskih karakteristika svojim psima, odnosno vjerovati da ih njihovi ljubimci razumiju. S druge strane, neznačajna veza između duljine posjedovanja ljubimca i manifestacije antropomorfizma u ponašanju vlasnika prema psu (vidi tablicu 3) možda proizlazi iz toga da manifestacija antropomorfizma više ovisi o individualnim karakteristikama vlasnika nego li karakteristikama koje se tiču samog odnosa čovjeka i psa, uključujući i duljinu posjedovanja ljubimca.

Pored dobi vlasnika i duljine posjedovanja ljubimca, istraživanjem je utvrđeno da su u odnosu čovjeka i psa relevantne i neke druge socio-demografske karakteristike vlasnika. Naime, u ovom uzorku je dobiveno da su vlasnici sa završenom osnovnom i srednjom školom te vlasnici koji nemaju djecu privrženiji svojim psima, u svom ponašanju pokazuju više znakova antropomorfizma te postižu viši ukupni rezultat na Skali antropomorfizma u odnosu na vlasnike sa završenom višom i visokom školom te vlasnike koji imaju djecu (vidi tablicu 4/ slike 1, 2, 3 i 4), što je očekivano i u skladu s rezultatima provedenih istraživanja (npr. Albert i Bulcroft, 1988; Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2008; Johnson i sur., 1992; Paul i sur., 2014). Uzimajući u obzir značajne razlike u privrženosti i antropomorfizmu s obzirom na stupanj obrazovanja moguće objašnjenje proizlazi iz mogućnosti da osobe s nižim stupnjevima obrazovanja imaju niže materijalne prihode, a financijska nesigurnost može kod takvih vlasnika rezultirati stresom. Navedeno kod vlasnika može voditi većoj privrženosti psu i antropomorfizmu kao pokušajima suočavanja sa stresom što ga nose lošije materijalne mogućnosti. Naime, u trenucima financijske nesigurnosti, ljubimci svojim vlasnicima mogu pružiti nekakve oblike sigurnosti i potpore pa im vlasnici postaju privrženiji te u svom ponašanju pokazuju više znakova antropomorfizma. Također, moguće objašnjenje dobivenih rezultata pružaju Duvall Antonacopoulos i Pychyl (2008) koji navode da obrazovanije osobe možda razumiju princip klasičnog uvjetovanja pa primjerice kad obitelj sjedne za stol, a pas dođe k njima, obrazovana osoba shvaća da je to posljedica uvjetovanja, dok s druge strane osoba koja ne zna te principe može to isto ponašanje psa interpretirati kao njegovu želju da večera s obitelji te sukladno tome u svom ponašanju pokazivati više znakova antropomorfizma. Nadalje, u objašnjenju značajne razlike u privrženosti i antropomorfizmu s obzirom na status roditeljstva važno je uzeti u obzir prirodu odnosa čovjeka i psa. Naime, dugo je smatrano da odnos vlasnika i kućnog ljubimca nalikuje odnosu roditelja i djeteta (Paul i sur., 2014), a neki autori (npr. Askew, 1996, prema Prato-Prevido i sur., 2003) navode da ponašanje vlasnika prema psima ne nalikuje samo ljudskom roditeljskom ponašanju, već da je riječ o roditeljskom ponašanju usmjerenom prema jedinki druge vrste. Naime, vlasnici se sa svojim psima igraju, pričaju, traže i zadržavaju fizički kontakt te brinu o zadovoljenju njihovih životnih potreba (npr. Baston, 2009, prema Ombla, 2014), a 70% vlasnika percipira svoje ljubimce kao djecu (Sife, 1998, prema Bagley i Gonsman, 2005) ili pak njihovu zamjenu (Wallendorf i Belk, 1987, prema Bagley i Gonsman, 2005). Činjenica da je u sadašnjoj studiji nađena razlika u stupnju privrženosti psima i manifestaciji antropomorfizma s obzirom na status roditeljstva može služiti kao podrška takvom stajalištu. Drugim riječima, moguće je da je intenzivniji odnos s ljubimcem, koji se manifestira snažnijom privrženošću

psu i većom manifestacijom antropomorfizma, na neki način zamjena za djecu. U skladu s tim, moguće je da postoji utjecaj motivacije za brigom i potrebe da se bude potreban na privrženost psima i tendenciju antropomorfizma (Paul i sur., 2014), to jest moguće je da su kod osoba koje imaju djecu potreba za brigom o drugima i potreba da se bude potreban već zadovoljene dok s druge strane osobe bez djece te potrebe možda nastoje zadovoljiti odnosom s ljubimcem. Također, osobe koje imaju djecu možda imaju manje vremena za kućne ljubimce. Naime, vremenski intenzivan proces brige o djeci ne ostavlja puno vremena za psa pa posljedično umjesto da budu izvori ljubavi i privrženosti, ljubimci mogu donijeti dodatni stres svojim vlasnicima (Albert i Bulcroft, 1988). Naposljetku, što se tiče neznčajne razlike u stupnju doživljaja razumijevanja od strane psa s obzirom na stupanj obrazovanja vlasnika i status roditeljstva (vidi tablicu 4) očito je da doživljaj razumijevanja od strane psa ne zahtijeva puno vlasnikova vremena te se vjerojatno ne koristi kao mehanizam suočavanja sa stresom pa vlasnici različitih stupnjeva obrazovanja i roditeljskog statusa u podjednako mjeri smatraju da ih psi razumiju. Također, moguće je da doživljaj razumijevanja više ovisi o karakteristikama odnosa vlasnika i psa nego li o nekim socio-demografskim karakteristikama vlasnika.

Nadalje, za razliku od stupnja obrazovanja i statusa roditeljstva koji su se pokazali relevantnim varijablama u odnosu vlasnika i psa, nije dobivena značajna razlika ni u jednom aspektu odnosa čovjeka i kućnog ljubimca, to jest privrženosti, antropomorfizmu i njegovim komponentama, s obzirom na romantični status vlasnika (vidi tablicu 4). Dobiveni rezultat nije očekivan niti u skladu s nalazima provedenih istraživanja (npr. Albert i Bulcroft, 1988; Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2008). Naime, polazeći od poimanja kućnih ljubimaca kao izvora podrške istraživači su utvrdili da privrženost kućnim ljubimcima i tendencija antropomorfizmu variraju ovisno o romantičnom statusu vlasnika, odnosno da su afektivna vezanost za psa i sklonost pridavanju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima izraženije kod samaca. Moguće objašnjenje neznčajne razlike vjerojatno proizlazi iz karakteristika vezanih uz sudionike ovog istraživanja. Naime, uzorak ovog istraživanja se sastojao uglavnom od mladih osoba koje percipiraju visoku socijalnu podršku (vidi tablice 1 i 2). Štoviše, dodatne analize (vidi prilog 3) su pokazale da nema značajne razlike u percipiranoj socijalnoj podršci s obzirom na romantični status vlasnika, a sukladno poimanju odnosa s ljubimcem kao pokušaja kompenzacije manjka podrške drugih, to je moglo doprinijeti neznčajnim razlikama u stupnju privrženosti psima i antropomorfizmu s obzirom na romantični status.

Odnos privrženosti i antropomorfizma

Pored ispitivanja odnosa nekih općih karakteristika vlasnika s njegovom privrženošću psu i antropomorfizmom, ovim istraživanjem se također nastojala ispitati relacija privrženosti i antropomorfizma. Utvrđeno je da su privrženost psu i antropomorfizam pozitivno povezani (vidi tablicu 5), odnosno da privrženiji vlasnici smatraju da ih pas u većoj mjeri razumije te u svom ponašanju pokazuju više znakova antropomorfizma. Dobiveni rezultat je očekivan i u skladu s nalazima rijetkih istraživanja koja su se bavila relacijom ova dva aspekta odnosa čovjeka i kućnog ljubimca (npr. Albert i Bulcroft, 1988).

Prilikom interpretacije dobivenog rezultata važno je uzeti u obzir samu osnovu antropomorfizma, to jest pridavanje ljudskih karakteristika neljudskim objektima, uključujući i kućne ljubimce. Naime, različita vjerovanja koja vlasnici imaju o svojim psima, poput vjerovanja da ih njihovi ljubimci vole te da su ljubomorni kada oni pokazuju naklonost nekoj trećoj osobi, čine odnos vlasnika i psa vrijednim i značajnim (Serpell, 1996, prema Serpell, 2003). Štoviše, takva vjerovanja mogu voditi razvoju snažne afektivne vezanosti vlasnika za psa. Nadalje, razmatrajući evolucijsko objašnjenje vlasnikove privrženosti psu i njegove sklonosti pridavanju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima očito je da oni imaju zajedničku osnovu. Naime, prva životinja koja je postala dio čovjekova života je pas, a vrijednost prvih pripitomljenih vukova u obliku zaštite je imala važnu ulogu u preživljavanju čovjeka što ukazuje da je vezivanje čovjeka za psa predstavljalo oblik adaptivnog ponašanja (Gerwolls, 1990, prema Sable, 1995). S druge strane, Mithen (1996, prema Boni, 2008) navodi da bez antropomorfizma pripitomljavanje ne bi bilo moguće. Naime, sposobnost razumijevanja i predviđanja ponašanja drugih koristeći znanje o sebi se razvila zbog svoje važnosti u omogućavanju ljudima da postanu bolji lovci. Drugim riječima, kako bi uhvatili i pripitomili životinju lovci su trebali predvidjeti ponašanje životinje što zahtijeva razumijevanje životinja i njihova ponašanja, drugim riječima zahtijeva antropomorfizam. Također, pregledom literature i pokušaja objašnjenja privrženosti psima i antropomorfizma ističe se hipoteza biofilije prema kojoj su ljudi instinktivno zainteresirani za sve živo u okolini (Wilson, 1984, prema Urquiza-Haas i Kotschal, 2015). Drugim riječima, biofilija se odnosi na urođenu emocionalnu afilijaciju koju ljudi imaju prema drugim oblicima života (Wilson, 1993, prema Amiot i Bastian, 2014). U skladu s navedenim, istraživanja su pokazala da su djeca više usmjerena na životinje nego nežive objekte te su više bila u interakciji sa životinjama nego li zanimljivim igračkama (LoBue, Bloom Pickard, Sherman, Axford i DeLoache, 2013, prema Amiot i Bastian, 2014). Posljedično, ta urođena sklonost životinjama

može biti u osnovi snažne vezanosti vlasnika za psa kao i njegove sklonosti antropomorfizmu. Također, važno je naglasiti da su privrženost psu i antropomorfizam dva blisko povezana, a često i nedovoljno diferencirana koncepta koja opisuju odnos čovjeka i kućnog ljubimca. U skladu s tim, mjerni instrumenti namijenjeni procjeni navedenih aspekata odnosa vlasnika i pasa se često konceptualno preklapaju, što je bio slučaj i u ovom istraživanju, a što je također moglo doprinijeti značajnoj i pozitivnoj vezi. Međutim, važno je naglasiti da veza privrženosti i antropomorfizma ostaje značajna i pozitivna i u slučaju izbacivanja konceptualno jednakih čestica iz mjernih instrumenata (vidi prilog 3). Unatoč tome, problem nedovoljne diskriminacije privrženosti te antropomorfizma i dalje ostaje relevantan budući da nema jasne crte koja bi odijelila ova dva koncepta, a time i omogućila razlikovanje između ponašanja i osjećaja vlasnika koji ukazuju na njegovu afektivnu vezanost za psa od onih koji ukazuju na sklonost pridavanju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima.

Odnos privrženosti i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom

Jedan od osnovnih ciljeva ovog istraživanja bio je ispitati odnos između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom. Naime, polazeći od rezultata nekih ranijih istraživanja u kojima je utvrđeno da su snažna afektivna vezanost vlasnika za psa i antropomorfizam pokušaji kompenzacije nedovoljne podrške ljudi (npr. Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2008; Epley i sur., 2007, Epley i sur., 2008b), pretpostavilo se da će vlasnici koji percipiraju manju podršku ljudi biti privrženiji i skloniji antropomorfizmu. Međutim, rezultati dobiveni u ovom istraživanju nisu podržali takvo stajalište. Naime, dobivena je značajna, premda niska i pozitivna veza između stupnja privrženosti psu, doživljaja razumijevanja od strane psa i ukupnog antropomorfizmu te percipirane socijalne podrške (vidi tablicu 6). Iz navedenog slijedi da kućni ljubimci prije svega dopunjuju, a ne zamjenjuju podršku drugih što odgovara rezultatima nekih istraživanja (npr. Black, 2009; DeMarni Cromer i Barlow, 2013). Primjerice, Paul i suradnici (2014) su našli da su vjenčane osobe izvijestile o visokim razinama podrške ljubimaca, što su smatrali indikatorom antropomorfizma, a socijalno nepovezani vlasnici nisu imali izrazito visoke razine antropomorfizma. Slično tome, rezultati istraživanja McConnella i suradnika (2011) su pokazali da su vlasnici koji su izvijestili o većoj podršci ljubimaca također izvijestili o većoj podršci najboljih prijatelja, roditelja te braće i sestara.

Moguće objašnjenje dobivenih nalaza pružaju studije u kojima je utvrđeno da privrženiji vlasnici provode više vremena u šetnji sa svojim psima (npr. Andreassen i sur.,

2013; Chan, Hiu Ying, 2010; Woodward i Bauer, 2007) te da prisutnost pasa potiče socijalne interakcije među strancima pružajući neutralnu temu za razgovor i djelujući na percepciju osobe koja se nalazi u društvu psa (Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010a). Naime, vlasnici pasa se međusobno povezuju dijeleći ljubav prema životinjama i različite anegdote u vezi kućnih ljubimaca (Wood i sur., 2015), a prisutnost pasa je također povezana s povoljnijom percepcijom osobe (npr. Lockwood, 1983, prema Black, 2009; Schneider i Harley, 2006, prema Beetz, Uvnäs-Moberg, Julius i Kotrschal, 2012). Primjerice, Gueguen i Cicotti (2008, prema Beetz i sur., 2012) su ispitivali utjecaj prisutnosti psa na socijalne interakcije, pomaganje i udvaranje u četiri eksperimenta. Rezultati njihova istraživanja su pokazali da je prisutnost psa bila povezana s većom popustljivošću na zahtjev za brojem mobitela i većom stopom pomaganja što su autori smatrali indikatorom većeg povjerenja. Također, Schneider i Harley (2006, prema Beetz i sur., 2012) su pitali studente da procijene pouzdanost dva različita psihoterapeuta pri čemu se svaki od njih pojavio jednom sa psom i jednom bez psa. Kada je pas bio prisutan, sudionici su bili zadovoljniji terapeutom te su bili skloniji samootkrivanju. Iz navedenog se može pretpostaviti da će privrženiji vlasnici provoditi više vremena u šetnji sa psima te da će imati veću vjerojatnost upoznavanja novih osoba. Štoviše, McNicholas i Collis (2000, prema Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010a) su sugerirali da te interakcije mogu povećati socijalnu mrežu vlasnika, a u prilog tome idu rezultati studije Wooda i suradnika (2015) provedene na uzorku od 2692 sudionika, a koji su pokazali da četvrtina vlasnika koji su upoznali ljude u susjedstvu zbog ljubimaca smatra jednu ili više od tih osoba prijateljima, a 42,3% vlasnika je primilo jednu ili više vrsta podrške od ljudi koje su upoznali zahvaljujući ljubimcima.

Što se tiče objašnjenja odnosa antropomorfizma i percipirane socijalne podrške važno je uzeti u obzir same karakteristike koje čine antropomorfizam. Naime, kao što je već spomenuto, antropomorfizam uključuje atribuciju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima pa se primjerice među vlasnicima nerijetko može čuti kako ih njihov ljubimac razumije i zna kada su uzrujani. Za pretpostaviti je da će zbog takvih vjerovanja, vlasnici nastojati u većoj mjeri udovoljiti svojim kućnim ljubimcima u različitim aspektima, uključujući i dulje šetnje, a ako se u obzir uzme prethodno navedeno, to jest istraživanja koja pokazuju da prisutnost pasa potiče socijalne interakcije među strancima (Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010a) za očekivati je da će vlasnici koji u većoj mjeri smatraju da ih psi razumiju imati i veću vjerojatnost upoznavanja novih osoba koje mogu postati jedan od izvora podrške. S druge strane, sama manifestacija antropomorfizma vjerojatno ne potiče vlasnika na dulje šetnje, a

samim time niti ne djeluje na vjerojatnost upoznavanja novih ljudi što je moglo doprinijeti neznačajnoj vezi tog aspekta antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom. Međutim, važno je naglasiti da premda se intuitivno čini razumljivim da veća privrženost i veći doživljaj razumijevanja od strane psa vode većoj percipiranoj socijalnoj podršci, provedeno istraživanje je korelacijsko, pa shodno tome ne omogućuje utvrđivanje uzročno-posljedične veze.

Povezanost privrženosti i antropomorfizma s depresivnošću vlasnika

Naposljetku, istraživanjem su se nastojale ispitati neke implikacije koje odnos s kućnim ljubimcima ima na psihološku dobrobit vlasnika. U skladu s tim, utvrđena je statistički neznačajna veza između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s depresivnošću vlasnika (vidi tablicu 7), što nije u skladu s nekim ranijim istraživanjima (npr. Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010b; Garrity i sur., 1989; McConnell i sur., 2011). U objašnjenju dobivenog rezultata važno je uzeti u obzir samu mjeru depresivnosti kao i rezultate sudionika ovog istraživanja. Naime, distribucija rezultata Subskale depresivnosti je pozitivno asimetrična (vidi tablicu 2), odnosno rezultati sudionika istraživanja su bili grupirani oko nižih vrijednosti. U skladu s tim, sudionici su u prosjeku izvijestili o niskoj razini depresivnosti (vidi tablicu 2) tim više ako se u obzir uzme mogući raspon rezultata od 0 do 42. Nadalje, razmatrajući postotak sudionika koji su ostvarili određeni ukupni rezultat na Subskali depresivnosti očito je da je najveći dio njih (36.41%) postigao ukupni rezultat 0, dok je puno manje sudionika s višim rezultatima koji bi upućivali na višu razinu depresivnosti (prilog 3). Iz navedenog je očito da je postojao manjak varijabiliteta u rezultatima koje su sudionici postigli na mjeri depresivnosti što je moglo voditi neznačajnoj vezi tog aspekta psihološkog zdravlja s aspektima odnosa vlasnika i psa. Nadalje, u kontekstu neznačajne veze i niskih rezultata na mjeri depresivnosti važno je naglasiti karakteristike uzorka istraživanja. Naime, u ovom istraživanju sudionici su uglavnom bile mlađe osobe, koje žive u braku i/ili izvanbračnoj zajednici i koje u prosjeku percipiraju visoku socijalnu podršku (vidi tablicu 1 i 2) što je također moglo voditi neznačajnoj vezi između stupnja privrženosti psima i antropomorfizma sa depresivnošću budući da neki autori navode da je snažnija veza s kućnim ljubimcima povezana s boljim psihičkim zdravljem isključivo kod vlasnika s manjkom podrške ljudi (Crawfor i sur., 2006; Siegel i sur., prema Peacock i sur., 2012). Posljedično, istraživanjem se nastojala ispitati i moderatorska uloga podrške u odnosu privrženosti psu i antropomorfizma s depresivnošću vlasnika.

Primjenama regresijskih analiza, u skladu s postavljenom hipotezom, utvrđeno je da je percipirana socijalna podrška moderator u odnosu stupnja privrženosti psu, antropomorfizma, doživljaja razumijevanja od strane psa i manifestacije antropomorfizma s depresivnošću vlasnika (vidi tablicu 8). Drugim riječima, veza između različitih aspekata odnosa vlasnika i psa s depresivnošću je varirala ovisno o percipiranoj razini socijalne podrške vlasnika. Kako bi se otkrilo među kojim grupama postoje značajne razlike korištene su dvosmjerne analize varijance koje su dijelom potvrdile očekivanja ovog istraživanja. Naime, utvrđeno je da su vlasnici koji percipiraju nisku socijalnu podršku i koji su privrženiji svojim psima manje depresivni u odnosu na vlasnike s nižim stupnjevima privrženosti. Pored toga, vlasnici sa srednjom podrškom i visokom privrženošću su izvijestili o manjoj depresivnosti u odnosu na vlasnike s jednakom podrškom ali srednjom privrženošću. Naposljetku, kod osoba s visokom socijalnom podrškom, razina depresivnosti se nije značajno razlikovala s obzirom na stupanj privrženosti psu (vidi tablicu 9/ prilog 2/ sliku 5). U objašnjenju dobivenih nalaza važno je razmotriti različite uloge koje kućni ljubimci imaju u životima svojih vlasnika, uključujući izvor podrške. Naime, Wells (2009, prema Langston, 2014) navodi da podrška može biti viđena kroz osjećaj da je netko voljen i vrednovan, a ako se u obzir uzme to da se kućni ljubimci percipiraju nekritičnim figurama prisutnim u trenucima u kojima je to potrebno te da njihova ponašanja ostavljaju dojam bezuvjetne ljubavi očito je da oni pružaju podršku svojim vlasnicima. Štoviše, Collis i McNicholas (1998, prema Krause-Parello, 2007) navode da privrženost kućnim ljubimcima pruža vlasnicima različite socijalne dobitke, poput osjećaja sigurnosti, socijalne integracije s osobama koje imaju zajedničke interese te pouzdani oslonac. Navedeno poimanje ljubimaca kao izvora podrške je relevantno u kontekstu psihološkog zdravlja vlasnika, uključujući i depresivnost, budući da istraživanja pokazuju da visoke razine podrške mogu imati ulogu ublaživača stresa te štititi osobu od negativnih efekata stresnih događaja (npr. Cohen i Hoberman, 1983, prema Duvall Antonacopoulos i Pynchyl, 2008). U skladu s tim, brojna istraživanja su pokazala da je veća podrška povezana s boljim psihološkim i fiziološkim zdravljem (npr. Uchino, Cacioppo i Kiecolt- Glaser, 1996, prema McConell i sur., 2011), što je između ostalog potvrđeno i ovim istraživanjem (vidi tablice 7, 8 i 9). Posljedično, ako vlasnik ima manjak podrške ljudi, on putem snažne afektivne vezanosti za ljubimca može primati određene oblike potpore što može imati pozitivne posljedice na njegovo psihološko zdravlje (Duvall Antonacopoulos i Pynchyl, 2008). Navedeno je u skladu s nalazom dobivenim u ovoj studiji, ali i rezultatima nekih ranijih istraživanja (npr. Garrity i sur., 1989). Naposljetku, neznačajna razlika u depresivnosti s obzirom na stupanj privrženosti psu kod vlasnika koji percipiraju visoku socijalnu podršku je očekivana te u skladu s nalazima

provedenih studija (npr. Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010a). Naime, takvi vlasnici već imaju visoke razine podrške koja je povezana s njihovim boljim psihičkim zdravljem pa sukladno tome veća vezanost za psa, a time i podrška koju taj snažan odnos pruža vlasniku vjerojatno ne utječu na njega i njegovu depresivnost.

Uzimajući u obzir drugi aspekt odnosa vlasnika i psa koji je ispitivan u ovom istraživanju, primjena dvosmjerne analize varijance je pokazala da nema značajne interakcije ukupnog antropomorfizma i socijalne podrške, to jest dobiveno je da se neovisno o percipiranoj socijalnoj podršci vlasnika razina depresivnosti ne razlikuje značajno s obzirom na ukupni antropomorfizam (vidi tablicu 9/ prilog 2). Polazeći od rezultata provedenih istraživanja u kojima su prepoznati različiti načini putem kojih kućni ljubimci pružaju podršku svojim vlasnicima (npr. Archer, 1997) i uzimajući u obzir činjenicu da vlasnici mogu doživljavati te prednosti bez visoke sklonosti pridavanju ljudskih karakteristika psima nejasno je što točno pruža sam antropomorfizam. Drugim riječima, moguće je da su za dobrobit vlasnika ključni društvo psa i visoka privrženost psu (Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2008). Međutim, kada se razmotre rezultati za doživljaj razumijevanja od strane psa i stupanj manifestacije antropomorfizma u ponašanju vlasnika prema psu, a koji čine ukupni antropomorfizam, takvo objašnjenje se ne čini vjerojatnim. Naime, dobiveno je da se kod vlasnika koji percipiraju nisku i visoku socijalnu podršku razina depresivnosti ne razlikuje značajno s obzirom na stupanj doživljaja razumijevanja od strane psa i manifestacije antropomorfizma, ali da su vlasnici koji percipiraju srednju podršku i koji u umjerenom stupnju smatraju da ih psi razumiju depresivniji od vlasnika s jednakom podrškom ali visokim doživljajem razumijevanja (vidi tablicu 9/ prilog 2/ sliku 7). Premda se čini razumljivim da će putem viših stupnjeva antropomorfizma vlasnici na neki način percipirati sebe kao dio interpersonalne veze radije nego veze čovjeka i psa što može rezultirati prednostima povezanim s podrškom ljudi te smanjiti depresivnost (npr. Berkman i Syme 1979, prema Duvall Antonacopoulos i Pychyl, 2010b), moguće je da vlasnici s višim stupnjevima antropomorfizma imaju nerealna očekivanja o mogućnosti pasa da kompenziraju manjak podrške drugih. Posljedično, to kod njih može rezultirati negativnim emocijama koje potom sprečavaju pozitivne efekte visokog antropomorfizma, a samim time vjerojatno doprinose i neznčajnoj razlici. S druge strane, osobe koje percipiraju srednju podršku možda nemaju toliko nerealnih očekivanja, pa viši stupanj doživljaja razumijevanja od strane psa vodi tome da su oni manje depresivni u odnosu na vlasnike s jednakom podrškom ljudi, ali nižim stupnjem doživljaja razumijevanja. Međutim, postoji i jedan nalaz koji nije očekivan. Naime,

utvrđeno je da su vlasnici koji percipiraju srednju socijalnu podršku i koji su u niskoj mjeri skloni u svom ponašanju pokazivati znakove antropomorfizma manje depresivni u odnosu na osobe s jednakom podrškom i srednjom manifestacijom (vidi tablicu 9/ sliku 8/ prilog 2). Dobiveno može biti posljedica toga da osobe koje su u srednjoj mjeri sklone u svom ponašanju pokazivati znakove antropomorfizma više vremena provode sa psima nego s ljudima koji im pružaju podršku. Posljedično, podrška koju oni dobivaju od drugih možda se smanjuje, dok s druge strane podrška koju primaju od pasa nije dovoljna. Za razliku od toga, osobe s niskim stupnjem manifestacije antropomorfizma ne provode toliko vremena sa svojim psima već s drugima pa imaju veću podršku, a samim time i manju depresivnost. Naposljetku, vlasnici koji percipiraju visoku socijalnu podršku imaju već dovoljno podrške pa neovisno o razini antropomorfizma imaju podjednake razine depresivnosti.

Ograničenja i doprinosi istraživanja

Provedeno istraživanje ima određena ograničenja koja uglavnom proizlaze iz vrste nacrt istraživanja, odabranog uzorka i korištenih mjernih instrumenata. Naime, nacrt ovog istraživanja je bio korelacijski što onemogućava zaključivanje o uzročno-posljedičnoj vezi ispitivanih varijabli. Primjerice, premda je ovim istraživanjem utvrđena značajna i pozitivna veza stupnja privrženosti psu i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom ne može se zaključiti o smjeru te veze. Posljedično, dobivene rezultate i njihove implikacije treba shvatiti uvjetno, a u nastojanju otkrivanja uzroka i posljedica buduća istraživanja bi trebala koristiti drugačije nacрте. U skladu s tim, oslanjajući se na primjer veze privrženosti i antropomorfizma s percipiranom socijalnom podrškom mogao bi se koristiti longitudinalni nacrt u kojem bi se socijalna podrška vlasnika procjenjivala u više navrata, uključujući i razdoblje prije nabavljanja psa. Sljedeći metodološki nedostatak tiče se uzorka istraživanja koji je bio prigodan i izrazito homogen s obzirom da su u njemu prvenstveno bile zastupljene žene (vidi tablicu 1) te isključivo vlasnici pasa što onemogućuje generalizaciju dobivenih rezultata. Naime, u nizu istraživanja je utvrđeno da muškarci i žene imaju drugačije odnose s kućnim ljubimcima te da su privrženost i sklonost pridavanju ljudskih karakteristika kućnim ljubimcima posebno istaknuti ako je riječ o psima (npr. Black, 2009; Smolkovic i sur., 2012). Nadalje, ograničenje ovog istraživanja predstavlja i sam način regrutacije sudionika. Naime, sudionici su regrutirani putem različitih *Facebook* grupa koje povezuju ljubitelje životinja i vlasnike kućnih ljubimaca što je vjerojatno u nekoj mjeri utjecalo na varijabilitet na nekim ispitivanim varijablama. U prilog tome ide primjerice distribucija rezultata na Adaptiranoj Lexington skali privrženosti kućnim ljubimcima koja je negativno asimetrična (vidi tablicu 2).

Pored toga, takav način regrutacije doveo je i do toga da su sudionici istraživanja u prosjeku bili mlađe dobi (vidi tablicu 1) što također sprečava generalizaciju dobivenih rezultata. Posljedično, buduća istraživanja bi trebala biti provedena na heterogenijim uzorcima, a također se preporuča uključivanje kontrolne grupe, odnosno osoba koje nemaju kućne ljubimce s ciljem ispitivanja efekta samog posjedovanja ljubimca. Nadalje, nedostaci provedenog istraživanja također proizlaze iz korištenih mjernih instrumenata. Naime, počevši od osnovnih konstrukata ispitivanih u ovom istraživanju, to jest stupnja privrženosti psu i antropomorfizma, već je naglašeno da ta dva aspekta odnosa vlasnika i psa nisu jasno odijeljena i da postoji konceptualno preklapanje tvrdnji u mjernim instrumentima namijenjenim njihovoj procjeni. Posljedično, buduća istraživanja bi trebala uložiti više napora s ciljem postizanja jasne distinkcije privrženosti i antropomorfizma. Također, ograničenje provedenog istraživanja predstavlja i isključiva usmjerenost na vlasnika i njegove karakteristike u razmatranju odnosa čovjeka i psa čime je zanemarena recipročna priroda tog odnosa, to jest činjenica da vlasnikova percepcija karakteristika odnosa ovisi i o karakteristikama pasa. Primjerice, u istraživanju Woodwarda i Bauera (2007) je utvrđeno da je poželjnija percepcija ponašanja psa povezana s većom privrženošću vlasnika. U skladu s tim, buduća istraživanja bi u razmatranju privrženosti i antropomorfizma trebala uzeti u obzir i neke karakteristike pasa, a ne samo vlasnika. Naposljetku, način podjele sudionika u podgrupe prilikom analiziranja moderatorske uloge socijalne podrške također predstavlja ograničenje provedenog istraživanja. Naime, distribucije rezultata su značajno odstupale od normalne (vidi tablicu 2), a sudionici su bili grupirani na temelju aritmetičkih sredina i standardnih devijacija. Primjerice, kategoriju srednje podrške su činile osobe čija se razina percipirane socijalne podrške nalazila unutar raspona vrijednosti od $M-1SD$ do M , a uzimajući u obzir prosječni rezultat dobiven na Multidimenzionalnoj skali percipirane socijalne podrške (vidi tablicu 2) očito je da taj raspon ustvari obuhvaća visoku podršku.

Usprkos navedenih ograničenja, provedeno istraživanje ima i određenu vrijednost, kako znanstvenu tako i praktičnu. Naime, cjelokupno područje odnosa čovjeka i životinje je još uvijek prilično neistraženo, pogotovo u Hrvatskoj. Naime, pregledom literature ustanovljeno je da u Hrvatskoj postoji tek nekolicina istraživanja čiji je fokus bio na vlasnicima kućnih ljubimaca. Pored toga, postojeća istraživanja su uglavnom bila usmjerena na ispitivanje jednog aspekta odnosa vlasnika i kućnog ljubimca, i to uglavnom privrženosti psu. S druge strane, drugi aspekti odnosa čovjeka i ljubimca, uključujući antropomorfizam su uglavnom bili zanemareni. U skladu s tim, postoji mali broj istraživanja stupnja u kojem su

vlasnici skloni pridavati ljudske karakteristike psima čak i u stranim zemljama u kojima je područje istraživanja odnosa čovjeka i ljubimca značajno popularnije nego u Hrvatskoj u kojoj pak postoji samo jedno istraživanje antropomorfizma. Pored toga, doprinosi ovog istraživanja očituju se i u samom postupku koji je krenuo operacionalizacijom antropomorfizma, konstrukcijom mjernog instrumenta kojim se on može procijeniti i preliminarnom primjenom u kojoj su utvrđene njegove zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike. Važnost tog je još očiglednija ako se u obzir uzme činjenica da postoji jako mali broj instrumenata za procjenu stupnja u kojem su vlasnici skloni pridavati ljudske karakteristike svojim psima, ali i u pogledu nedovoljnog razlikovanja tog aspekta odnosa vlasnika i psa te privrženosti. Nadalje, ovo istraživanje je također pružilo nove spoznaje o odnosu vlasnika i psa, a samim time je i omogućilo bolje razumijevanje snažne veze koja postoji između čovjeka i njegovog kućnog ljubimca. Naposljetku, premda nisu utvrđeni značajni efekti privrženosti i antropomorfizma te njegovih komponenti na razinu depresivnosti, dobiveni rezultati ipak pokazuju da je snažnija privrženost psu povezana s boljim psihičkim zdravljem osoba koje percipiraju nisku podršku drugih, u čemu se ujedno očituje praktična vrijednost ovog istraživanja.

6. ZAKLJUČCI

1. Utvrđeno je da je dob vlasnika negativno povezana sa stupnjem privrženosti psu i manifestacijom antropomorfizma, a duljina posjedovanja psa je pozitivno povezana sa stupnjem privrženosti psu i doživljajem razumijevanja od strane psa. Nadalje, vlasnici sa završenom osnovnom i srednjom školom te oni koji nemaju djecu su privrženiji svojim psima, u svom ponašanju pokazuju više znakova antropomorfizma te općenito postižu više rezultate na Skali antropomorfizma u odnosu na vlasnike s višim stupnjevima obrazovanja i vlasnike koji imaju djecu.

2. Vlasnici koji izvještavaju o većoj afektivnoj vezanosti za psa u većoj mjeri doživljavaju da ih pas razumije, u svom ponašanju prema psu pokazuju više znakova antropomorfizma i općenito postižu viši ukupni rezultat na Skali antropomorfizma.

3. Vlasnici koji su privrženiji svojim psima, koji u većoj mjeri smatraju da ih psi razumiju i koji postižu općenito više rezultate na Skali antropomorfizma percipiraju veću socijalnu podršku ljudi.

4. Nije dobivena značajna veza niti jednog aspekta odnosa vlasnika i psa s depresivnošću. Primjenom regresijske analize je utvrđena moderatorska uloga socijalne podrške, a analizom varijance je ustanovljeno da su vlasnici koji percipiraju niže razine podrške i koji su manje privrženi psima depresivniji u odnosu na vlasnike s jednakim razinama podrške ali većom privrženošću. Međutim, kod osoba koje percipiraju visoku socijalnu podršku, razina depresivnosti se ne razlikuje značajno s obzirom na razinu privrženosti. Nadalje, neovisno o razini podrške, stupanj depresivnosti vlasnika se ne razlikuje značajno s obzirom na razinu ukupnog antropomorfizma. Također, kod vlasnika s niskom i visokom podrškom, depresivnost ne varira značajno s obzirom na stupanj doživljaja razumijevanja i manifestacije antropomorfizma, ali su vlasnici sa srednjom podrškom i srednjim stupnjem doživljaja razumijevanja depresivniji u odnosu na vlasnike s jednakom podrškom, ali višim doživljajem razumijevanja. Naposljetku, vlasnici koji percipiraju srednju podršku i koji su u niskoj mjeri skloni manifestaciji antropomorfizma su manje depresivni u odnosu na osobe s jednakom podrškom i srednjom sklonošću manifestacije antropomorfizma.

7. LITERATURA

- Albert, A. i Bulcroft, K. (1988). Pets, families and the life course. *Journal of Marriage and the Family*, 50, 543-552.
- Amiot, C. E. i Bastian, B. (2014). Toward a psychology of human–animal relations. *Psychological Bulletin*, 141, 6-47.
- Andreassen, G., Stenvold, L. C. i Rudmin, F. W. (2013). My dog is my best friend: health benefits of emotional attachment to a pet dog. *Psychology & Society*, 5, 6-23.
- Archer, J. (1997). Why do people love their pets? *Evolution and Human Behavior*, 18, 237-259.
- Bagley, D. K. i Gonsman, V. L. (2005). Pet attachment and personality type. *Anthrozoös*, 18, 28–42.
- Beetz, A., Uvnäs-Moberg, K., Julius, H. i Kotrschal, K. (2012). Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: the possible role of oxytocin. *Frontiers in Psychology*, 3, 1-15.
- Berk, L. E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Black, K. (2009). *Exploring adolescent loneliness and companion animal attachment*. Albuquerque: University of New Mexico.
- Boni, S. E. (2008). Anthropomorphism: how it affects the human–canine bond. *Journal of Applied Companion Animal Behavior*, 2, 16-21.
- Budge, R. C., Spicer, J., Jones, B. i George, R. (1998). Health correlates of compatibility and attachment in human-companion animal relationships. *Society and animals*, 6, 219- 234.
- Chan Hiu Ying, K. (2010). *Relationship of pet attachment and self-esteem among adolescents in Hong Kong*. Hong Kong: Faculty of Social Sciences.
- Crawford, E. K., Worsham, N. L. i Swinehart, E. R. (2006). Benefits derived from companion animals, and the use of the term “attachment”. *Anthrozoös*, 19, 98-112.

- Cullen, H., Kanai, R., Bahrami, B. i Rees, G. (2014). Individual differences in anthropomorphic attributions and human brain structure. *Social Cognitive & Affective Neurosci*, 9, 1276-1280.
- Ćubela Adorić, V. i Kalinić, A. (2016). *Percipirana privrženost i suportivnost ljubimaca: rezultati preliminarneog istraživanja u uzorku vlasnika pasa*. Priopćenje na skupu XX. Dani psihologije u Zadru, Zadar, 19.-21.05.2016.
- DeMarni Cromer, L. i Barlow, M. R. (2013). Factors and convergent validity of the pet attachment and life impact scale (PALS). *Human-Animal Interaction Bulletin*, 1, 34-56.
- Dotson, M. J. i Hyatt, E. M. (2008). Understanding dog-human companionship. *Journal of Business Research*, 61, 457-466.
- Duvall Antonacopoulos, N. M. i Pychyl, T. A. (2010a). An examination of the potential role of pet ownership, human social support and pet attachment in the psychological health of individuals living alone. *Anthrozoos*, 23, 37-54.
- Duvall Antonacopoulos, N. M. i Pychyl, T. A. (2010b). The possible role of companion-animal anthropomorphism and social support in the physical and psychological health of dog guardians. *Society and Animals*, 18, 379-395.
- Duvall Antonacopoulos, N. M. i Pychyl, T. A. (2008). An examination of the relations between social support, anthropomorphism and stress among dog owners. *Anthrozoös*, 21, 139-152.
- Epley, N., Akalis, S., Waytz, A. i Cacioppo, J. T. (2008a). Creating social connection through inferential reproduction. *Psychological Science*, 19, 114-120.
- Epley, N., Waytz, A., Akalis, S. i Cacioppo, J. T. (2008b). When we need a human: motivational determinants of anthropomorphism. *Social Cognition*, 26, 143-155.
- Epley, N., Waytz, A. i Cacioppo, J. T. (2007). On seeing human: a three-factor theory of anthropomorphism. *Psychological Review*, 114, 864-886.
- Garrity, T. F., Stallones, L., Marx, M. B. i Johnson, T. P. (1989). Pet ownership and attachment as supportive factors in the health of the elderly. *Anthrozoös*, 3, 35- 44.

- Horowitz, A. C. i Bekoff, M. (2007). Naturalizing anthropomorphism: behavioral prompts to our humanizing of animals. *Anthrozoös*, 20, 23–35.
- Hudek-Knežević, J. i Kardum, I. (2006). *Stres i tjelesno zdravlje*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Johnson, T. P., Garrity, T. F. i Stallones, L. (1992). Psychometric evaluation of the Lexington Attachment to Pets Scale (LAPS). *Anthrozoös*, 5, 160–175.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York : The Guilford Press.
- Krause-Parello, C. A. (2007). *Relationships among loneliness, human social support, pet attachment support, and subjective well-being in older adults*. New Jersey: State University of New Jersey – Newark.
- Kurdek, L. A. (2009). Pet dogs as attachment figures for adult owners. *Journal of Family Psychology*, 23, 439–446.
- Kwong, M. J. i Bartholomew, K. (2011). “Not just a dog”: an attachment perspective on relationships with assistance dogs. *Attachment and Human Development*, 13, 421–436.
- Langston, S. C. (2014). *Understanding and quantifying the roles of perceived social support, pet attachment, and adult attachment in adult pet owners sense of well-being*. Doctoral dissertation. Washington: Department of Educational Leadership, Sport Studies, & Educational/Counseling Psychology.
- Levačić, J. (2009). Pokušaj validacije Adaptirane Lexington skale privrženosti kućnim ljubimcima. *Suvremena psihologija*, 12, 391–405.
- Marks, S. G., Koepke, J. E. i Bradley, C. L. (1994). Pet attachment and generativity among young adults. *The Journal of Psychology*, 128, 641–650.
- McConnell, A. R. , Brown, C. M. , Shoda, T. M., Stayton, L. E. i Martin, C. E. (2011). Friends with benefits: on the positive consequences of pet ownership. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101, 1239–1252.
- Netting, F. E., Wilson, C. C., Goodie, J. L., Stephens, M. B., Byers, C. G. i Olsen, C. H. (2013). Attachment, social support, and perceived mental health of adult dog

- walkers: what does age have to do with it? *Journal of Sociology & Social Welfare*, 40, 261- 283.
- Ombla, J. (2014). *Provjera teorije privrženosti na odnosu vlasnika prema kućnim ljubimcima*. Neobjavljeni doktorski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Palmer, R. i Custance, D. (2008). A counterbalanced version of Ainsworth's Strange Situation procedure reveals secure-base effects in dog-human relationships. *Applied Animal Behaviour Science*, 109, 306–319.
- Paul, E. S., Moore, A., McAinsh, P., Symonds, E., McCune, S. i Bradshaw, J. W. S. (2014). Sociality motivation and anthropomorphic thinking about pets. *Anthrozoös*, 27, 499–512.
- Peacock, J., Chur-Hansen, A. i Winefield, H. (2012). Mental health implications of human attachment to companion animals. *Journal of Clinical Psychology*, 68, 292–303.
- Prato-Previde, E., Custance, D. M., Spiezio, C. i Sabatini, F. (2003). Is the dog-human relationship an attachment bond? An observational study using Ainsworth's strange situation. *Behaviour*, 140, 225—254.
- Quinn, A. C. (2005). *An examination of the relations between human attachment, pet attachment, depression, and anxiety*. Doctoral dissertation. Iowa: Iowa State University.
- Reić Ercegovac, I. i Penezić, Z. (2012). Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa. U Proroković, A., Čubela Adorić, V., Penezić, Z., Tucak Junaković, I. (ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika, svezak 6* (str. 15-22). Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju.
- Robin, M. V. (2006). Tails of laughter: a pilot study examining the relationship between companion animal guardianship (pet ownership) and laughter. *Society & Animals*, 14, 275-290.
- Rockett, B. i Carr, S. (2014). Animals and attachment theory. *Society and Animals*, 22, 415-433.

- Sable, P. (1995). Pets, attachment, and well-being across the life cycle. *Social Work*, 40, 334-341.
- Serpell, J.A. (2003). Anthropomorphism and anthropomorphic selection—beyond the “cute response”. *Society & Animals*, 11, 83-100.
- Smolkovic, I., Fajfar, M. i Mlinaric, V. (2012). Attachment to pets and interpersonal relationships. *Journal of European Psychology Students*, 3, 15-23.
- Staats, S., Wallace, H. i Anderson, T. (2008). Reasons for companion animal guardianship (pet ownership) from two populations. *Society and Animals*, 16, 279-291.
- Tadić, M. (2005). *Moderatorski i medijacijski utjecaj samopoštovanja na odnos temeljnih crta ličnosti i neverbalnih socijalnih vještina*. Zagreb: Studij psihologije, Hrvatski studiji.
- Urquiza-Haas, E. G. i Kotrschal, K. (2015). The mind behind anthropomorphic thinking: attribution of mental states to other species. *Animal Behaviour*, 109, 167-176.
- Wells, D. L. (2009). The effects of animals on human health and well-being. *Journal of Social Issues*, 65, 523-543.
- Winefield, H. R., Black, A. i Chur-Hansen, A. (2008). Health effects of ownership of and attachment to companion animals in an older population. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15, 303-310.
- Wood, L., Martin, K., Christian, H., Nathan, A., Lauritsen, C., Houghton, S., Kawachi, I. i McCune, S. (2015). The pet factor - companion animals as a conduit for getting to know people, friendship formation and social support. *Plos One*, 10, 1-17.
- Woodward, L. E. i Bauer, A. L. (2007). People and their pets: a relational perspective on interpersonal complementarity and attachment in companion animal owners. *Society and Animals*, 15, 169-189.
- Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M. i Shaver, P.R. (2012). Pets as safe havens and secure bases: The moderating role of pet attachment orientations. *Journal of Research in Personality*, 46, 571-580.

- Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M. i Shaver, P.R. (2011). An attachment perspective on human-pet relationships: conceptualization and assessment of pet attachment orientations. *Journal of Research in Personality*, 45, 345-357.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. i Farley, G. K. (1988). The Multidimensional Scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 52, 30-41.
- Zimet, G. D., Powell, S. S., Farley, G. K., Werkman, S. i Berkoff, K. A. (1990). Psychometric characteristics of the Multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 55, 610-17.

8. PRILOZI

Prilog 1: Rezultati eksploratornih faktorskih analiza korištenih mjernih instrumenata

Tablica 10 Rezultati eksploratorne faktorske analize (metoda zajedničkih faktora uz varimax rotaciju)
Adaptirane Lexington skale privrženosti kućnim ljubimcima

čestice	faktor 1	faktor 2
1.Moj mi ljubimac znači više nego bilo koji od mojih prijatelja.	.38	.52
2.Često se pouzdam u svog ljubimca.	.38	.56
3.Mislim da bi ljubimci trebali imati ista prava i privilegije poput drugih članova obitelji.	.33	.61
4.Mogu reći da je moj ljubimac ujedno i moj najbolji prijatelj.	.49	.59
5.Često su moji osjećaji prema ljudima pod utjecajem toga kako se oni odnose prema mom ljubimcu.	.27	.57
6.Volim svog ljubimca jer mi je on/ona privrženiji od većine ljudi u mom životu.	.29	.67
7.Uživam u pokazivanju fotografija svog ljubimca drugim ljudima.	.21	.53
8.Moj mi ljubimac nije ništa više od kućnog ljubimca.	-.37	-.18
9.Volim svog ljubimca zato što me nikad ne osuđuje.	.06	.52
10.Moj ljubimac "zna" kad se osjećam loše.	.37	.52
11.Često pričam ljudima o svom ljubimcu.	.28	.59
12.Moj me ljubimac razumije.	.30	.62
13.Vjerujem da ljubav koju osjećam prema svom ljubimcu pomaže mom zdravlju.	.52	.43
14.Ljubimci zaslužuju da se prema njima odnosi s jednakim poštovanjem kao i prema ljudima.	.55	.43
15.Moj ljubimac i ja smo vrlo bliski.	.72	.43
16.Učinio/la bih gotovo sve za svog ljubimca.	.72	.41
17.Često se igram sa svojim ljubimcem.	.61	.26
18.Svog ljubimca smatram velikim životnim prijateljem.	.69	.42
19.Moj ljubimac me usređuje.	.78	.23
20.Svog ljubimca smatram članom obitelji.	.76	.28
21.Nisam posebno vezan/a za svog ljubimca.	-.46	-.12
22.Smatram da sam zbog svog ljubimca sretniji/a.	.76	.29
23. Svog ljubimca mogu smatrati prijateljem.	.67	.41
karakteristični korijen	6.16	5.02
% varijance	27%	22%

Tablica 11 Rezultati eksploratorne faktorske analize (metoda zajedničkih faktora uz pretpostavljen 1 faktor) Adaptirane Lexington skale privrženosti kućnim ljubimcima

čestice	faktor 1
1.Moj mi ljubimac znači više nego bilo koji od mojih prijatelja.	-.63
2.Često se pouzdam u svog ljubimca.	-.66
3.Mislim da bi ljubimci trebali imati ista prava i privilegije poput drugih članova obitelji.	-.65
4.Mogu reći da je moj ljubimac ujedno i moj najbolji prijatelj.	-.75
5.Često su moji osjećaji prema ljudima pod utjecajem toga kako se oni odnose prema mom ljubimcu.	-.58
6.Volim svog ljubimca jer mi je on/ona privrženiji od većine ljudi u mom životu.	-.66
7.Uživam u pokazivanju fotografija svog ljubimca drugim ljudima.	-.51

8.Moj mi ljubimac nije ništa više od kućnog ljubimca.	.40
9.Volim svog ljubimca zato što me nikad ne osuđuje.	-.39
10.Moj ljubimac “zna” kad se osjećam loše.	-.62
11.Često pričam ljudima o svom ljubimcu.	-.59
12.Moj me ljubimac razumije.	-.64
13.Vjerujem da ljubav koju osjećam prema svom ljubimcu pomaže mom zdravlju.	-.68
14.Ljubimci zaslužuju da se prema njima odnosi s jednakim poštovanjem kao i prema ljudima.	-.70
15.Moj ljubimac i ja smo vrlo bliski.	-.83
16.Učinio/la bih gotovo sve za svog ljubimca.	-.82
17.Često se igram sa svojim ljubimcem.	-.63
18.Svog ljubimca smatram velikim životnim prijateljem.	-.80
19.Moj ljubimac me usređuje.	-.73
20.Svog ljubimca smatram članom obitelji.	-.76
21.Nisam posebno vezan/a za svog ljubimca.	.42
22.Smatram da sam zbog svog ljubimca sretniji/a.	-.76
23. Svog ljubimca mogu smatrati prijateljem.	-.77
karakteristični korijen	10.08
% varijance	44%

Tablica 12 Rezultati eksploratorne faktorske analize (metoda zajedničkih faktora uz varimax rotaciju)
Skale antropomorfizma

čestice	faktor 1 (doživljaj razumijevanja)	faktor 2 (manifestacija antropomorfizma)
1.Moj pas je svjestan mojih različitih raspoloženja.	.64	.11
2.Moj pas je svjestan svojih pogrešaka.	.46	.08
3.Moj pas razumije moje osjećaje.	.77	.19
4.Moj pas me razumije bolje nego neki ljudi.	.68	.35
5.Moj pas zna kada sam uzrujan/a.	.70	.11
6.Moj pas razumije što govorim.	.52	.35
7.Slavim rođendan svog psa.	.08	.59
8.Odijevam svog psa.	.01	.41
9.Darujem psa kada mu je rođendan ili u nekim drugim situacijama.	.08	.69
10.Imam sliku psa u novčaniku, mobitelu ili na vidljivom mjestu u uredu ili kod kuće.	.23	.48
11.Govorim psu o stvarima koje su mi važne.	.27	.62
12.Svog psa doživljavam kao člana obitelji.	.35	.47
13.Razgovaram sa psom kao s prijateljem.	.39	.59
14.Moji osjećaji prema ljudima ovise o tome kako oni reaguju na mog psa.	.25	.43
15. Volim ugađati svom psu.	.37	.44
karakteristični korijen	3.06	2.86
% varijance	20%	19%

Tablica 13 Rezultati eksploratorne faktorske analize (metoda zajedničkih faktora uz varimax rotaciju)
Multidimenzionalne skale percipirane socijalne podrške

čestice	faktor 1 (podrška obitelji)	faktor 2 (podrška prijatelja)	faktor 3 (podrška značajnih drugih)
1.Postoji posebna osoba koja je uz mene kada mi je to potrebno.	.17	.18	.82
2.Postoji netko s kim mogu podijeliti ono što me veseli i rastužuje.	.23	.28	.75
3.Moja obitelj se doista trudi pomoći mi.	.86	.20	.25
4.Moja obitelj mi pruža emocionalnu podršku i pomoć koju trebam.	.89	.17	.23
5.Postoji netko tko za mene predstavlja pravi izvor utjehe.	.33	.22	.69
6.Moji prijatelji se doista trude pomoći mi.	.19	.82	.22
7.Mogu računati na svoje prijatelje kada stvari pođu po zlu.	.21	.84	.23
8.S obitelji mogu razgovarati o svojim problemima.	.81	.20	.21
9.Imam prijatelje s kojima mogu podijeliti ono što me veseli i rastužuje.	.16	.84	.27
10.U mojem životu postoji posebna osoba kojoj je stalo do toga kako se ja osjećam.	.23	.24	.78
11.Moja obitelj spremna mi je pomoći pri donošenju odluka.	.81	.20	.23
12. S prijateljima mogu razgovarati o svojim problemima.	.19	.83	.19
karakteristični korijen	3.25	3.15	2.74
% varijance	27%	26%	23%

Tablica 14 Rezultati eksploratorne faktorske analize (metoda zajedničkih faktora) Subskale depresivnosti

čestice	faktor 1
1.Čini mi se da ne mogu osjetiti ništa pozitivno.	-.72
2.Jednostavno se ne mogu pokrenuti.	-.61
3.Osjećam da se nemam čemu veseliti.	-.84
4.Osjećam se tužno i potišteno.	-.80
5.Čini mi se da sam za sve izgubio/izgubila interes.	-.85
6.Osjećam da kao osoba ne vrijedim mnogo.	-.84
7.Čini mi se da se ne isplati živjeti.	-.80
8.Ne vesele me stvari koje radim.	-.82
9.Osjećam se potišteno.	-.83
10.Ne mogu se u ništa uživjeti.	-.78
11.Osjećam se prilično bezvrijedno.	-.84
12.U budućnosti ne vidim ništa čemu bih se veselio/veselila.	-.79
13.Mislim da je život besmislen.	-.78
14. Teško se prisilim da nešto započnem raditi.	-.64
karakteristični korijen	8.61
% varijance	61%

Prilog 2: Rezultati post-hoc testiranja Fischer LSD testom

Tablica 15 Rezultati post-hoc testiranja Fischer LSD testom za dvosmjernu ANOVU (privrženost x socijalna podrška) za zavisnu varijablu depresivnost

	socijalna podrška	privrženost	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	niska	niska									
2	niska	srednja	.01								
3	niska	visoka	.00	.12							
4	srednja	niska	.00	.00	.42						
5	srednja	srednja	.00	.01	.75	.07					
6	srednja	visoka	.00	.00	.18	.45	.02				
7	visoka	niska	.00	.00	.17	.50	.00	.78			
8	visoka	srednja	.00	.00	.29	.88	.00	.42	.38		
9	visoka	visoka	.00	.01	.88	.34	.41	.11	.06	.10	

Tablica 16 Rezultati post-hoc testiranja Fischer LSD testom za dvosmjernu ANOVU (ukupni antropomorfizam x socijalna podrška) za zavisnu varijablu depresivnosti

	socijalna podrška	ukupni antropomorfizam	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	niska	niski									
2	niska	srednji	.53								
3	niska	visoki	.47	.13							
4	srednja	niski	.02	.00	.12						
5	srednja	srednji	.09	.00	.46	.19					
6	srednja	visoki	.13	.01	.43	.47	.77				
7	visoka	niski	.00	.00	.01	.50	.00	.13			
8	visoka	srednji	.00	.00	.04	.96	.00	.32	.23		
9	visoka	visoki	.01	.00	.11	.74	.10	.56	.11	.44	

Tablica 17 Rezultati post-hoc testiranja Fischer LSD testom za dvosmjernu ANOVU (doživljaj razumijevanja x socijalna podrška) za zavisnu varijablu depresivnosti

	socijalna podrška	doživljaj razumijevanja	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	niska	niski									
2	niska	srednji	.12								
3	niska	visoki	.81	.19							
4	srednja	niski	.00	.03	.00						
5	srednja	srednji	.00	.05	.01	.36					
6	srednja	visoki	.00	.00	.00	.13	.01				
7	visoka	niski	.00	.00	.00	.21	.00	.59			
8	visoka	srednji	.00	.00	.00	.21	.00	.41	.76		
9	visoka	visoki	.00	.00	.00	.89	.10	.09	.11	.05	

Tablica 18 Rezultati *post-hoc* testiranja Fischer LSD testom za dvosmjernu ANOVU (manifestacija antropomorfizma x socijalna podrška) za zavisnu varijablu depresivnosti

	socijalna podrška	manifestacija antropomorfizma	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	niska	niska									
2	niska	srednja	.39								
3	niska	visoka	.30	.66							
4	srednja	niska	.00	.00	.01						
5	srednja	srednja	.03	.01	.25	.02					
6	srednja	visoka	.01	.00	.06	.48	.21				
7	visoka	niska	.00	.00	.00	.64	.00	.24			
8	visoka	srednja	.00	.00	.00	.81	.00	.51	.29		
9	visoka	visoka	.00	.00	.01	.66	.01	.67	.25	.73	

Prilog 3: dodatne analize

Tablica 19 Prikaz značajnosti razlika u percipiranoj socijalnoj podršci s obzirom na romantični status vlasnika

	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
percipirana socijalna podrška	2/387	1.70	.18

Tablica 20 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između stupnja privrženosti psu i antropomorfizma kada se iz mjernih instrumenata izostave čestice koje se konceptualno preklapaju

	doživljaj razumijevanja	manifestacija antropomorfizma	ukupni antropomorfizam
privrženost psu	.50**	.53**	.59**

** $p < .01$

Tablica 21 Broj i postotak sudionika koji su ostvarili određeni ukupni rezultat na Subskali depresivnosti

ukupni rezultat	<i>N</i>	%
0	142	36.41
1	42	10.77
2	31	7.95
3	27	6.92
4	20	5.13
5	19	4.87
6	16	4.10
7	8	2.05
8	9	2.31
9	7	1.79
10	6	1.54
11	2	0.51
12	4	1.03
13	6	1.54
14	4	1.03
15	5	1.28

16	2	0.51
17	2	0.51
18	3	0.77
19	3	0.77
20	7	1.79
21	5	1.28
22	2	0.51
24	3	0.77
25	1	0.26
26	1	0.26
27	1	0.26
29	1	0.26
30	1	0.26
33	1	0.26
34	3	0.77
35	2	0.51
40	2	0.51
42	2	0.51